

Rechtskundig Weekblad

Vereeniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elken Zondag

Abonnementsprijs : 100 fr. per jaar

Postcheckrekening N° 3185.22

Alle rechterlijke uitspraken, artikels en andere bijdragen, alsook boeken ter bespreking te zenden aan den secretaris-hoofdopsteller.

Mr RENE VICTOR

Italiëlei, 99, Antwerpen

Opgaaf betreffende intekening en adreswijziging, aanvraag van losse nummers en alle mededeelingen betreffende het beheer te zenden aan den secretars-schatbewaarder

Mr JOHN STOCKMANS

Mechelsche Steenweg, 201, Antwerpen

HET RECHT ALS WETENSCHAP

Openingsles van den Nederlandschen cursus in de Rechtsencyclopedie gegeven aan de Universiteit te Brussel op 5 Februari 1938 door Mr. René VICTOR, docent aan de Universiteit.

Zeer geachte Collega's,
Waarde Studenten,

Velen onder U die voor het eerst in aanraking komen met het recht hadden zich tot dan toe slechts een zeer onvolmaakt begrip gevormd van zijn wezen en beteekenis. Over het algemeen wordt door den student de juridische loopbaan gekozen wegens het reusachtig prestige dat zich in ons maatschappelijk leven verbindt met de sociale positie van den magistraat en den advocaat of wegens de geweldige spanning die in vele geesten gewekt wordt door de gewichtige processen die zich afspelen in het indrukwekkend decorum van onze rechtbanken en hoven. Toch zijn er ongetwijfeld ook velen tusschen hen die zich afvragen, met de onverzadigbaarheid van hun zoekenden geest : is het recht dan wel iets anders dan hetgeen wij vaststellen bij zijn toepassing in de praktijk ; is het werkelijk buiten alle practisch belang om, een van de hoogere aangelegenheden des geestes en is het in staat voldoening te schenken aan het verlangen van degenen die willen doordringen in het wezen der dingen ; in één woord, is het recht een wetenschap ?

Die vraag, die sommigen onder U zou kunnen verwonderen, is nochtans zoo dikwijls ontkenkend beantwoord geworden. Is er niet eerst en vooral de openbare meening, die meestal niet gunstig is waar het gaat om de beoordeeling

van de activiteit van den jurist. Hoe dikwijls verwijt men niet aan den advocaat dat hij met evenveel overtuiging het voor als het tegen zou kunnen pleiten en van hoevele rechterlijke uitspraken zegt men niet dat zij regelrecht in strijd zijn met de gerechtigheid en enkel bepaald worden door subtiële doch waardelooze juridische haarkloverijen. Hoe dikwijls is men niet van oordeel dat de rechtsgeleerdheid hoofdzakelijk bestaat uit handigheid en sluwheid, en niets te maken heeft met betrouwbaarheid en waarheid. Doch het is niet enkel door den volksmond dat dergelijke meeningen worden uitgesproken. Ook in de wereld der geleerden is menigmaal hetzelfde bezwaar geopperd. Elke jurist kent de beroemde uitspraak van den Duitschen rechtsgeleerde von Kirchmann in zijn zoo dikwijls aangehaalde brochure : « Ueber die Wertlosigkeit der Jurisprudenz als Wissenschaft » (1). In deze beroemde rede, uitgesproken in 1848, zette von Kirchmann, die gedurende lange jaren had behoord tot de Deutsche magistratuur en die later nog een belangrijke rol speelde in de Pruisische politiek, de meening uiteen dat het recht aan het ideaal van de wetenschap niet alleen vreemd is, maar dat het vijandig daartegenover staat. Ongenadig klinkt zijn kritiek. Vernederend noemt hij de samenkoppeling van de woorden « recht » en « wetenschap ». Nog nooit, zegt hij, heeft deze zoogezegde wetenschap van het recht iets nieuws gevonden. Zij

moet voortdurend komen aanhinken achter haar voorwerp, dat voor geen methode vatbaar is. Wetenschap moet waarheden uitspreken, zegt von Kirchmann, maar deze wetenschap kent geen waarheid. Immers zij mag niet, zooals de andere wetenschappen, vrij vorschen en zoeken, maar zij is verplicht te gehoorzamen aan de willekeur. De jurist houdt zich bezig met dubbelzinnigheden en tegenspraken, mel al wat onwaar, verouderd en willekeurig in de positieve wet staat. Het voorwerp van zijne studie is de onbevoegdheid en de passie van den wetgever. De jurist is, volgens von Kirchmann, door de positieve wet geworden tot een worm die leeft van rot hout. En midden dit rekwisitorium tegen het wetenschappelijk karakter van de rechtsstudie komt dan die wereldberoemde zin voor : een enkele pennetrek van den wetgever en gansche bibliotheken worden tot, wat von Kirchman noemt, « Makulatur ».

Doch het was niet slechts in die periode van revolutionaire stemming, — men was toen in het jaar 1848, — dat dergelijke meeningen geoperd werden. Schreef nog niet onlangs de zoozeer gewaardeerde Fransche rechtsgeleerde Jean Cruet deze sceptische woorden : « Le fait se couvre de droit comme il peut » ; en zien we niet dat nog in deze dagen een van de belangrijkste Zweedsche rechtsgeleerden, namelijk Lundstedt, professor aan de Universiteit van Upsala, een wereldfaam verwierf, niet alleen om den hardnekkigen strijd, dien hij voerde tegen de beginselen en het begrip van het volkenrecht, maar tevens door het uitgeven van een lijvig werk waarvan onlangs twee deelen verschenen en waarvan het derde deel nog ter pers is, en dat getiteld werd : « Die Unwissenschaftlichkeit der Rechtswissenschaft » (2). Lundstedt gaat nog veel verder dan von Kirchmann het ooit gedaan had. Alle geldende begrippen in de rechtswetenschap, zoowel in de nationale rechtssystemen als in het volkenrecht, zijn voor Lundstedt niets anders dan een waan, een illusie, of zooals hij het noemt, bijgeloof. Wanneer verbintenissen worden nagekomen en strafbare daden worden nagelaten, is zulks enkel en alleen te wijten aan de feitelijke organisatie die de rechtssancties toepast. Het zijn de sancties die invloed hebben op de daden der menschen, door in hen het gevoel te wekken dat ze aan deze sancties niet kunnen ontsnappen, en die aldus onrechtstreeks in hen een plichtbesef en een rechtsinstinct ontwikkelen.

Men heeft nu volgens Lundstedt de dwaasheid begaan de oorzaak en het gevolg te verwarren. Men heeft zich ingebeeld dat de regelen van het recht, als manifestatie van een ideale gerechtigheid het maatschappelijk leven beheerschen, wanneer in feite hun oorsprong enkel te zoeken is in psychische factoren, ontstaan door de toepassing van den dwang, psychische factoren, waarin de waandenkbeelden betreffende de normen, de rechten en de verbintenissen hun wortel hebben. De tegenwoordige juridische theorie wordt door Lundstedt op hetzelfde plan geplaatst als de tooverij in de primitieve gemeenschappen. De leer van het natuurrecht, die een zoo karakteristieke toepassing is van dezelfde verwarring, is in groote mate verantwoordelijk voor het onderhouden van deze superstitie.

Het recht is dus enkel en uitsluitend bepaald door de feitelijke sanctie ; het beweegt zich heelemaal buiten elk redelijk plan en is op de meest volstrekte wijze vreemd aan alle wetenschap.

Misschien zijn dergelijke uitspraken U reeds onder de oogen gekomen. En ik stel mij voor welken ontmoedigenden invloed zij moeten uitoefenen op den geest van den jongen student, die ervan droomt in de studie van het recht niet enkel bevrediging te vinden voor zijn zucht naar gerechtigheid, maar tevens voldoening voor zijn dorst naar werkelijke kennis, voor zijn verlangen naar wetenschappelijke doorgronding van de gemeenschapsverhoudingen tusschen de menschen.

Hebben nu degenen die deze gedachten verspreiden gelijk en bestaat er werkelijk aanleiding om ontmoedigd te zijn bij den aanvang van de juridische studie? Het kwam mij voor dat als openingsles van een cursus in de rechtsencyclopedie geen beter onderwerp kon gekozen worden dan de poging, die ik vandaag met U wensch te doen, om kortbondig te onderzoeken of al dan niet het recht werkelijk een wetenschap is. En ik haast mij U van nu af reeds in kennis te stellen met den uitslag, waartoe mijn onderzoek zal leiden, namelijk met het besluit, dat niet alleen het recht een volstrekt onbetwistbaar wetenschappelijk karakter draagt, doch dat het een van de meest veelzijdige, van de meest belangrijke takken van de wetenschap vormt, dat het misschien meer dan welke andere ook van aard is om aan onze verstandelijke vermogens de hoogste eischen te stellen, terwijl het tevens aan den zucht naar

waarheid en kennis, die leeft in ons gemoed, op de meest afdoende wijze bevrediging schenkt.

Wanneer wij ons nu afvragen of het recht al dan niet een wetenschap is, dienen wij eerst en vooral na te gaan op welke wijze onze geestelijke activiteit gericht is op de juridische verschijnselen. Zulks geschiedt op de meest verscheiden en op de meest uiteenlopende wijze.

Welk verschil tusschen de bezigheid van een politierechter, die in serie reeksen boeten uitspreekt voor onbenullige overtredingen, en deze van een verslaggever bij het Hof van Verbreking, die soms de meest subtiële vraagstukken van rechtstoepassing heeft op te lossen. Welk verschil tusschen den advocaat die in serie huishuurbetwistingen pleit voor het vredegerecht, en dengene die een gewichtige strafzaak behandelt voor een Assisenhof, of die een juridisch werk schrijft, waarin hij de evolutie van een bepaald onderdeel van het recht synthetiseert. Welk verschil tusschen den geleerde, die zich verdiept in Romeinsch of oud-Vaderlandsch recht en dengene die schrijft over de toekomstmogelijkheden van de Volkenbondsgedachte. Het is alles juridische activiteit en om deze zoo verscheiden bezigheden te ordenen en tot eenheid te kunnen brengen, om inzicht te krijgen in hun wezen en beteekenis, moeten wij, wars van elke vooropgezette meening, onbevangen een onderzoek instellen naar de werkelijke waarde van hetgeen door elk jurist op zijn gebied wordt gepresteerd.

Dit is reeds zoo menigmaal gedaan en er is geen enkel van de talrijke werken die in bijna alle talen geschreven zijn over de rechtsencyclopedie, dat niet aanvangt met beschouwingen aangaande dit vraagstuk. En wanneer deze werken het allen eens zijn om eerst en vooral de complexiteit van de rechtswetenschap in het licht te stellen, komen zij meestal ook tot dezelfde slotsom, namelijk deze dat het mogelijk is het recht als wetenschap te beoefenen op drieërlei manier.

Men kan zich eerst en vooral hoofdzakelijk bezighouden met de praktijk, met de studie van het recht, dat heden ten dage geldt. Men kan verder het recht uit het verleden als voorwerp van zijn studie nemen en zich verdiepen in de rechtshistorie. Men kan eindelijk het recht filosofisch trachten te doorgronden en op die wijze door het verkrijgen van licht aangaande zijn waarschijnlijke evolutie, het recht der toekomst trachten te voorspellen en daarin de

drijfveer vinden van zijn politieke activiteit. Dit is de slotsom tot dewelke de Fransche jurist Gaston May komt in zijn zeer degelijke introductie tot de studie van het recht. (3) Ongeveer hetzelfde besluit vindt men bij Zevenbergen in zijn merkwaardige Nederlandsche juridische encyclopedie. (4) In denzelfden zin spreken de Duitscher Hedemann in zijn « Einführung » (5) en de Zwitser Du Pasquier in zijn zoo pas verschenen « Introduction ». (6)

Dit schema dat zoo algemeen wordt aangenomen, is echter niet van aard mij voldoening te schenken. Elk van deze drie indeelingen geeft immers aanleiding tot zeer uiteenlopende intellectuele bedrijvigheden, die door de meeste schrijvers zelfs geenszins worden onderscheiden.

Wanneer men zich b.v. bezighoudt met het recht van het verleden, kan men er zich bij bepalen enkel en uitsluitend dat recht te beschrijven of uiteen te zetten; ofwel kan men trachten het systematisch te herleiden tot eenheid; ofwel kan men zich beijveren om het in zijn dieper wezen te verklaren, of er zich uiteindelijk op toeleggen om het in zijn waarde te beoordeelen. Wat al verschillende activiteiten voor den geest, die zich kunnen voordoen bij de studie van de rechtshistorie. Hetzelfde geldt eveneens op de andere gebieden van het recht. Dit toont ons dadelijk, dat de wetenschappelijke arbeid hier niet kan gedrongen worden in de kaders, zooals deze gesteld worden door de klassieke werken over rechtsencyclopedie.

Dat dit vraagstuk, dat reeds zoo oud is als de wetenschap zelve, ook vandaag nog steeds het voorwerp uitmaakt van de belangstelling der geleerden, blijkt uit het feit dat de betreunde Nederlandsche professor Hymans der Universiteit van Amsterdam, die vóór enkele weken is overleden en wiens verscheiden zoo algemeen in de rechtswereld werd betreurd, als laatste werk van zijn hand in het Nederlandsch tijdschrift « Rechtsgeleerd Magazijn » een artikel liet verschijnen, waarin hij ook een onderzoek instelt naar het wetenschapskarakter van het recht. (7) En hij komt, in dit artikel, tot zeer eigenaardige besluiten. Het stuk is getiteld: « Handwerk, Kunst, Wetenschap » en dit zijn nu volgens Prof. Hymans de drie kenmerken, die men kan vaststellen bij de beoefening van het recht. Veel van hetgeen gebeurt op juridisch gebied is enkel en alleen handwerk: het werk der deurwaarders en der

pleitbezorgers, de rolregelingen op de zittingen, het schrijven van een wetscommentaar, waarbij men er zich toe beperkt de voorbereidende werkzaamheden aan te halen en zooveel meer. Boven dit uitgebreid domein van het handwerk staat datgene van de kunst en dit gebied is volgens Prof. Hymans wel het meest uitgestrekte in het recht. Zoowel in de leiding van de debatten door den magistraat als in het opstellen van het vonnis, zoowel in het pleidooi van den advocaat als in de juridische memorie en in de les van den docent, ziet Prof. Hymans hoofdzakelijk een vaardigheid, een handigheid, een kunst, die de studie van het recht zeer dicht brengt, wat haar innerlijk wezen betreft, bij de geneeskunde. Hij stelt dan ook voor den term rechtswetenschap in de meeste gevallen te vervangen door « rechtskunde ». Eindelijk blijft er dan een laatste gebied over, het hoogste, datgene tot hetwelk de meesten niet genaken, het gebied van de wetenschap.

Ik heb meerdere bezwaren tegen deze indeeling van Prof. Hymans. Wat hij mededeelt over het handwerk lijkt mij volkomen zonder belang. Het spreekt vanzelf, dat de formulierboeken van de deurwaarders even weinig wetenschappelijke beteekenis hebben als de gleizen pompsteen in een laboratorium. Verder meen ik dat Prof. Hymans een al te groote rol toebedeelt aan wat hij noemt de kunst in het recht, de handigheid en de vaardigheid van den jurist, en dat hij den wetenschappelijken arbeid op rechtsgebied omlijnt binnen al te enge grenzen. Daarbij is zijn onderscheiding over het algemeen zeer vaag getrokken en geeft zij ons volstrekt geen duidelijk en bepaald criterium om te onderkennen wat nu wel degelijk wetenschappelijk zou zijn bij de rechtsbeoefening.

Het is mij dan ook in deze les hoofdzakelijk erom te doen een poging te wagen ten einde eens nauwkeurig het kader te trekken van alle wetenschappelijke activiteiten, die uitgaan van den jurist.

En wanneer ik dat uitgebreid gebied overzie en onderzoek welke de taak is van den rechtsgeleerde, buiten al wat men zou kunnen bestempelen als eenvoudig materieel werk, eenvoudige routine of eenvoudige handigheid — de taak die een geordende inspanning van den geest vordert en dus als wetenschappelijk kan bestempeld worden, — zie ik vier onderscheiden bedrijvigheden, die elk op eigen veld een zuiver wetenschappelijke beteekenis hebben.

Men kan het recht eerst en vooral *kennen*, men kan zich verder beijveren het te *begrijpen*, men kan er zich ook op toeleggen het te *verklaren* om dan uiteindelijk te komen tot het *beoordeelen* van het recht, het aanleggen van een waardemaatstaf. *Kennen*, *begrijpen*, *verklaren* en *beoordeelen* zijn vier activiteiten die door den jurist worden verricht, waarvan elk op eigen gebied behoort tot de zuivere wetenschap, al is het dan ook in meerdere of in mindere mate.

Wanneer wij door wetenschap verstaan gesystematiseerd weten, t.t.z. een samenstel van gebonden kennissen, die betrekking hebben op een bepaald voorwerp of een bepaald gebied, of die samenhooren door een gelijkaardig uitgangspunt van onderzoek en methodisch tot systematische eenheid worden verbonden, dan is zoowel het *kennen* als het *begrijpen*, het *verklaren* als het *beoordeelen*, voorwerp van wetenschap.

Laten we nu elk van deze onderafdeelingen even onderzoeken en ze toetsen aan de werkelijkheid.

* * *

Eerst en vooral het *kennen* van het recht. Wat is er in het recht te kennen? Welk is de stof die door de rechtswetenschap wordt behandeld? Die stof is oneindig uitgebreid en zij kan onmiddellijk in twee onderafdeelingen gesplitst worden, eerst en vooral de rechtsregelen en in de tweede plaats de toepassing van deze regelen op de werkelijkheid, de rechtspraak.

De rechtsregelen zijn oneindig in getal: duizenden wetten, tienduizenden koninklijke besluiten, honderdduizenden reglementen van allen aard en op alle mogelijk gebied vormen die wereld van rechtsnormen, die zich in verwarde menigvuldigheid vertoont aan het oog van den jurist, eenigszins op dezelfde wijze als de menigvuldigheid der planten van het veld aan den botanicus. Het kennen van deze oneindigheid heeft dus eerst en vooral voor doel den rechtsregel, dien men noodig heeft, te kunnen vinden, de regeling, die op een bepaald geval toepasselijk is, te kunnen ontdekken.

Zulks is echter nog niet het *wetenschappelijk* kennen. Zooals voor den botanicus de empirische kennis van de plantenwereld geen wetenschappelijke waarde heeft, is ook de jurist, die er zich bij bepaalt een reeks wetten en besluiten te kennen, niet als een wetenschapsmensch te beschouwen. Het wetenschappelijk kennen be-

gint slechts daar waar de menigvuldigheid wordt geordend, waar ze wordt ingedeeld naar vaste of leidende beginselen.

Wetenschappelijke kennis is geordende kennis. Elke activiteit van den geest die erin bestaat de oneindig verspreide stof te leiden in een vaste bedding, hetzij door inductief de rechtsnormen vast te hechten aan principes, hetzij door deductief de leidende criteria te doen doordringen in de regelen van het positieve recht, het is telkens een bij uitstek wetenschappelijke bedrijvigheid, waarin de geest genoodzaakt is, om tot een uitslag te komen, niet enkel alle hulpmiddelen van de formeele logica te gebruiken, maar tevens zich te bedienen van al de resultaten gewonnen door de moderne methodenleer. De vooruitgang op het gebied der werkelijke kennis van het recht en der wetenschappelijke beheersching van de oneindigheid der rechtsstof is slechts te verhoppen door een voortdurend strengere toepassing van de regels der methodenleer op dit gebied. (8)

Het vraagstuk van de methodisch geordende kennis is er echter een dat over het algemeen de juristen in mindere mate bezig houdt. Het is het voorbehouden gebied van enkele uitnemende specialisten, die zich in het rangschikken en het codifiëren heelemaal hebben ingewerkt en die de uitslagen van hun wetenschappelijken arbeid ten dienste stellen van de groote schaar dergenen, die zich enkel bezighouden met de kennis van het recht, in zoverre deze kennis belang heeft voor de onmiddellijke toepassing op de werkelijkheid. Degene echter die zich bezighoudt met de studie van het oude recht en die uit verspreide documenten of uit epigraphische gegevens de noodige elementen moet verzamelen om te komen tot de kennis van het recht van vroeger tijden, zal hier juist, om van wetenschappelijke kennis te kunnen spreken, in al hun strengheid de logische en methodische regelen dienen toe te passen en het springt dadelijk in het oog welke reusachtige zuiver wetenschappelijke inspanning de eenvoudige kennis van een oud recht in deze voorwaarden te beteekenen heeft.

Waar nu echter voor het recht van heden ten dage de methodisch ingedeelde en over het algemeen betrekkelijk klaar gecodificeerde wetten voor de hand liggen en waar de oneindigheid van het oerwoud der teksten is herschapen in een aangenamen en welgeordenden tuin, heeft vooral voor onzen tijd belang het tweede lid van

de onderverdeeling, die we aangelegd hebben bij het kennen van het recht, namelijk de toepassing van de rechtsnorm op de werkelijkheid, toepassing die zich voordoet bij een gedeelte van de rechtsleer, maar die vooral geconcretiseerd wordt in de beslissingen van de rechtspraak.

Nu is het wel onbetwistbaar dat een gedeelte van deze rechtspraak niet steunt op wetenschappelijke bedrijvigheid en dat zij uitsluitend de vrucht is van een routine die heelemaal blijft beneden de geestelijke inspanning en het hooger redelijk vermogen. Dit is het geval bij het reeds aangehaald voorbeeld van den politierechter, die voor een serie gelijkaardige overtredingen een reeks identieke boeten uitspreekt. Dit is ook het geval met den advocaat die in menigvuldige gelijkaardige zaken er zich bij bepaalt de besluiten van een vorig dossier te laten overtypen of met den pleitbezorger, die in sommige reeksen onteigeningszaken er zich bij bepaalt de cijfers van zijn conclusies te wijzigen. Bij dit alles wordt stellig niet de minste geestelijke inspanning geleverd. Hier is geen spraak van geordenden of methodischen intellectueelen arbeid. Hier is geen kwestie van wetenschappelijk kennen. Doch een ervaring van reeds vele jaren in de practijk der balie, heeft er mij van overtuigd dat dergelijke gevallen van eenvoudige routine de kleine minderheid vormen der juridische bedrijvigheid bij de toepassing van het recht. De meest eenvoudige betwisting stelt soms haar allergewichtigste problemen. De verhouding van den regel tot de feiten stelt voortdurend het logische vraagstuk van den identiteitsgraad, vraagstuk, dat in zoo oneindig menigvuldige schakeeringen den geest dwingt tot een geordend wikken en wegen, om ertoe te komen de spleet die gaapt tusschen rechtsvoorwaarde en rechtsgevolg stilaan te dempen tot men eindelijk, in een hoogste en opperste geestelijke inspanning, komt tot de volledige identificatie ofwel tot het beslist en definitief negeeren ervan. Bij die soms uiterst subtiële beoordeeling worden voortdurend al de hulpmiddelen van het wetenschappelijk denken te pas gebracht. En nu mag men het opstellen van een vonnis of van een arrest, zooals Prof. Hymans het doet, een kunst of een vaardigheid noemen, het besluit dat het opstel voorafgaat, is een daad van soms hoogst logische verfijning, van uiterst subtiële geestesactiviteit, die gericht is op een bij uitstek wetenschappelijk doel, het subsumee-

ren van het bepaald geval onder de logische algemeenheid van de norm. Zelden komt het voor in de natuurwetenschappen dat bij een gelijkaardige geestelijke bewerking een groo-tere verstandelijke inspanning en een dieper logisch denken zouden vereischt worden, dan dit bij de werkelijk delicate vraagstukken van rechtstoepassing het geval is.

Ik rangschik al deze activiteiten, zoowel de kennis van de normen als de toepassing ervan op de werkelijkheid, onder de wetenschappelijke rubriek, die ik genoemd heb: het *kennen* van het recht. Inderdaad, noch de geordende kennis van de rechtsregelen, noch de logische toepassing ervan op de werkelijkheid, leert ons iets betreffende den dieperen grond of den zin van deze regelen of laat ons toe ze te verklaren of ze te beoordeelen.

In overgroote mate zal dus de bedrijvigheid van den jurist zich binnen de perken van deze rubriek houden en zij zal meestal de hoogere treden van de wetenschappelijke rechtsbeoefening niet bestijgen. Doch zou het niet roekeloos zijn, na dezen eersten en zoo oppervlakkigen oogopslag, dien wij geworpen hebben op de wijze waarop de geest op dit gebied bedrijvig is, te beweren dat we hier zouden staan op een terrein dat niet als streng wetenschappelijk zou dienen aangemerkt te worden. En zulks is nog des te meer het geval daar wij bij de kennis van de rechtsregelen en hun toepassing op de werkelijkheid, verplicht zijn rekening te houden met heel de bijzondere rechtsalgebra, waaruit de juridische techniek bestaat. In dezelfde mate als de wiskunde heeft het recht zijn postulaten, zijn ficties, zijn bijzondere significaties, die de jurist voortdurend wetenschappelijk moet beheerschen en waarvan het doorgronden in de laatste jaren zelfs uitgegroeid is tot afzonderlijke takken van de rechtswetenschap. (9)

Het is op het gebied van het eenvoudig kennen der normen en van hun toepassing, dat de rechtswetenschap in de hoogste mate de wetenschappen der natuur benadert en zij staat op dit terrein, wat haar wetenschappelijk gehalte betreft, niet zoover af van de polytechnische en de medische wetenschap. Vandaar ook dat juist hier bij de juristen zich de noodzakelijkheid opdringt van de specialisatie. Het veld is al te oneindig geworden om door den geest wetenschappelijk te kunnen worden beheerscht. Zulks heeft zich in de laatste jaren stilaan meer en meer doen gevoelen en in de advocatuur

heeft deze specialisatie zich duidelijk afgeteekend. En gaan er ook geen stemmen op, van zeer gezaghebbende zijde, om te komen tot steeds grootere specialisatie in de magistratuur.

Er zijn echter zeer sterke remmende krachten die zich hiertegen verzetten; centripetale strevingen, die wars zijn van specialisatie in het recht, juist omdat, zooals wij het nu zullen zien, de wetenschap van het recht niet uitsluitend bestaat uit het *kennen* van de normen en het toepassen ervan doch omdat de noodzakelijkheid den jurist dwingt tot een hoogere inspanning, die hem trouwens het kennen zelf zal vergemakkelijken, namelijk het *begrijpen* van de rechtsnormen.

* * *

Wanneer wij het kennen kunnen noemen het geordend aanwezig zijn in den geest, zou ik met Rudolf Eisler het begrijpen willen bepalen als het geestelijk doordringen, het vorschen naar het wezen. (10)

Tot het begrijpen van den rechtsregel worden wij vooral gedwongen wanneer het syllogisme, dat wij aanleggen, bij de toepassing van het recht op de werkelijkheid, tekort schiet. De werkelijkheid is van een zoo bonte veelzijdigheid, dat het in menigvuldige gevallen uitgesloten is dat een syllogistisch subsumeeren mogelijk zou zijn. In dit geval kunnen wij dan ook niet blijven stilstaan bij een eenvoudige kennis van den regel naar zijn uiterlijken vorm en naar zijn logischen inhoud.

Beiden, vorm en inhoud, dienen dieper doorgrond te worden en hier doet zich een scherpe onderscheiding voor tusschen degenen, die zich hoofdzakelijk toeleggen op de studie van de formeele beteekenis van de rechtsnorm en degenen, die vooral duidelijk inzicht willen verkrijgen in den wezenlijken inhoud van deze norm.

De eersten leggen zich hoofdzakelijk toe op de logische analyse van den regel en zij komen tot het samenstellen van een volledig eenheidssysteem, waarin elke rechtsnorm haar werkelijke beteekenis en haar normatieve kracht ontleent aan de plaats die zij in deze groote logische eenheid inneemt. Dit leidt tot de thans zoo actueele rechtsdogmatiek der Weenske school van de reine rechtsleer, die tot haar hoogste mogelijkheden doorgevoerd werd door den leider van deze school, den genialen Hans Kelsen. (11)

Het begrijpen van den regel en het onderkennen van zijn normatieve kracht is voor hen

hoofdzakelijk het juist situeeren van de norm in de pyramide der positieve rechtsordening, waarin elke norm haar gezag ontleent aan een boven haar staande norm, om dan uiteindelijk te komen tot het logisch postulaat van de hypothetische oorsprongsnorm, die de laatste bron is van alle juridische bevoegdheid.

Het *begrijpen* van de norm in den zin van Hans Kelsen kan echter vele juristen geen voldoening schenken. Vooral in dezen tijd voelt men zoozeer het gemis dat zich voordoet in de school van de reine rechtsleer, waar deze zoo volstrekt vreemd blijft aan den inhoud van de rechtsregelen en zeer te recht doet men gelden dat voor een werkelijk *begrijpen* vorm en inhoud onmogelijk kunnen gescheiden worden en dat het in elk geval hoofdzakelijk op het begrijpen van den wezenlijken inhoud aankomt bij de toepassing van het recht in het maatschappelijk leven.

En daarom moeten wij hier ook onder dezelfde rubriek van het wetenschappelijk *begrijpen* rangschikken het uitgebreid probleem dat gesteld wordt bij de rechtstoepassing wat aangaat de interpretatie van den rechtsregel.

Wil immers interpretatie niet bedoelen het doorgronden van de diepere beteekenis, het begrijpen in absoluten zin? Hier zien wij de wetenschap van het recht de grenzen van de zuiver logische kennis te buiten gaan en wij zien ze treden op het domein van een heele reeks hulpwetenschappen, die ertoe bijdragen de diepere beteekenis van de juridische verhouding, waarvan de regel slechts een ruwe en oppervlakkige weerslag schijnt, te doorgronden. Zoo wordt door de interpretatieleer, die den jurist heeft gedwongen zijn toevlucht te nemen niet enkel tot de signifiſche, t.tz. de taalkundige hulpwetenschap, maar tevens tot de geschiedenis, de economie en de sociologie, gevorscht naar de wezenlijke beteekenis van de norm.

Dat heeft in Duitschland de school gedaan van het vrije recht, het is in Frankrijk geschied door de Ecole de libre recherche scientifique, en welke allerhoogste eischen deze wetenschappelijke pogingen tot het begrijpen van de rechtsnorm stellen aan den geest, toonen ons in Frankrijk de werken van Saleilles (12) en Geny (13), in Duitschland deze van Heck (14) en Oertmann (15) en in ons land de boeken der professoren onzer Universiteit Van der Eycken (16) en De Page (17) en van den Leuvenschen hoogleeraar Dabin (18), die zich allen

beijverd hebben om met de grootst mogelijke nauwkeurigheid het vraagstuk van de interpretatie uit te diepen en aldus belangrijke bijdragen hebben geleverd tot het werkelijk begrijpen van het recht. Deze korte uiteenzetting toont onmiddellijk, welke veel hoogere wetenschappelijke waarde besloten ligt in het begrijpen tegenover het kennen.

* * *

Door kennen en begrijpen is echter nog niet voldaan aan het verlangen van den jurist, die al de middelen, welke de wetenschap ten zijnen dienste stelt, wil uitputten om het recht te doorgronden. Hij voelt nog steeds, na gevorscht te hebben naar het wezen van de rechtsnorm, de behoefte tot nog dieper doordringen, de noodzakelijkheid zich rekenschap te geven van de oorzaken, van de diepere gronden, die de aanleiding geweest zijn tot het ontstaan van dezen rechtsregel en hij wil zich rekenschap geven van den samenhang van deze norm met het algemeen geestesleven. Hij wil opheldering van het vraagstuk dat noodzakelijk elke norm stelt aan dengene die het wetenschappelijk onderzoek tot het uiterste wil doordrijven. Hij voelt in zich de noodzakelijkheid te komen tot de *verklaring* van de norm. *Verklaren*, ik zie daarin de derde trap van de geestelijke activiteit, die aanleiding geeft tot de wetenschap van het recht. Verklaren is volgens de wijsgeerige terminologie de oorzaak blootleggen van een gebeuren, het inschakelen van het bijzonder feit in zijn oorzakelijken samenhang, het terugvoeren van een geïsoleerd gebeuren tot een wet of een hooger beginsel.

Zoo leert ook op het gebied van het recht het nadenken ons dat de normen niet willekeurig bestaan of geschapen worden, dat zij noodzakelijk verband houden met heel ons maatschappelijk leven, dat zij hun wortelen hebben geschoten in het verleden en dat ze groeien en evolueeren met het leven zelf en met het sociaal gebeuren. En hier opent zich dan een oneindige wereld, die aan de juristen de gelegenheid geeft te speuren naar den oorsprong van onze rechtsnormen, naar hun herkomst, naar hun vervormingen in den loop der tijden, naar hun verhouding met de sociale en economische toestanden. En wij hebben dan hier eerst en vooral te bewerken het domein der rechtshistorie, waarin de gronden moeten gezocht worden die de hedendaagsche rechtsnormen verbinden met het rechtsleven van het verleden en wij hebben

het niet minder uitgebreid terrein van het vergelijkend recht, waarin men als toepassing van de groote sociologische wet der nabootsing zoovele gegevens kan vinden die onze hedendaagsche rechtstoestanden verklaren en ophelderen. Degene die doet aan rechtshistorie, zoekt echter niet noodzakelijk naar de verklaring van het recht, evenmin als de beoefenaar van het vergelijkend recht noodzakelijk de bedoeling heeft inzicht te verkrijgen in den hedendaagschen stand van ons rechtsleven. Beiden kunnen er zich toe bepalen het oude of het vreemde recht eenvoudig te kennen.

Doch voor dengene, die de verklaring zoekt van het recht van dezen dag zijn rechtshistorie en vergelijkend recht onmisbaar, maar zij zijn beiden nog onvoldoende, want buiten en boven dit onderzoek van het oude en van het vreemde zal degene die de rechtsverschijnselen wil verklaren, zich hoofdzakelijk hoeven te verdiepen in de werkelijke verhoudingen, die zich voordoen tusschen de menschen. En hoog boven het zuiver formeele en het enkel logische zal hij komen door toepassing van de sociologische methode tot de diepere verklaring en tot het zuiverder wetenschappelijk inzicht. Hij zal het recht leeren zien niet als een eenvoudig complex van normen, niet als een min of meer volledig stelsel van geboden en verbodsbepalingen, die hun net hebben geweven boven het maatschappelijk leven. Hij zal ook het recht leeren kennen als een product van dit maatschappelijk leven zelf, als een ordenende macht, die voortspruit uit de sociale verhoudingen, die met hen mee evolueert en hij zal onderkennen dat de laatste vraagstukken van het recht tenslotte samenvallen met vraagstukken uit de sociologie en dat de oude wereld van de rechtsbeoefening zijn laatste verklaring heeft te zoeken in de jongste van onze wetenschappen, in de sociologie, die in de laatste jaren zoo breed haar vleugelen heeft uitgeslagen. En dank zij het licht, dat door deze wetenschap in de laatste tijden ontstoken is geworden, zal aan den jurist nieuwe klaarheid worden bijgebracht waar hij de gronden zoekt van de rechtsontwikkeling en de rechtsevolutie.

Door sociologische verdieping kan dus wetenschappelijk inzicht verkregen worden in de hoogste vragen van de rechtswetenschap. Dit hebben betracht zoovele groote rechtssociologen van dezen tijd: Duguit (19), Ehrlich (20), Gurvitch (21), Davy (22), Jerusalem (23),

Fauconnet (24), Sinzheimer (25), Horvath (26) en niet het minst Max Weber in een belangrijk gedeelte van zijn geniaal werk (27), en wij hebben het geluk ook tusschen de professoren van deze universiteit vooraanstaande geleerden te tellen, die zich bijzonder verdienstelijk gemaakt hebben wat betreft de toepassing van de sociologische methode, Prof. Georges Cornil, die in zoovele belangrijke studiën, maar vooral in zijn klein en merkwaardig boekje « *Le droit privé* » (28) een synthese heeft gegeven van enkele toepassingen der sociologische beschouwingswijze in betrekking met de rechtspraktijk en ook Prof. Henri Rolin, die in het werk dat hij reeds vóór zoovele jaren schreef, « *Prolégomènes à la science du droit* » (29), op zoo lumineuse wijze een basis legde voor een sociologische verklaring der gronden zelf van het recht en die in dit boekje inzichten mededeelde, die sedertdien door zoovele schrijvers werden hernomen en die door hen wel uitvoeriger, maar stellig nooit klaarder en degelijker zijn uiteengezet geworden.

* * *

En wanneer wij ons nu rekenschap gegeven hebben van de driedubbele wetenschappelijke bedrijvigheid van den jurist door het kennen, het begrijpen en het verklaren van het recht, kunnen wij ons afvragen of hierbij dan de wetenschappelijke activiteit op juridisch terrein heeft afgedaan. Hierop dienen wij ontkennend te antwoorden.

Immers, zelfs wanneer wij meenen de verklaring gevonden te hebben van een rechtsregel of van een rechtssysteem, dan nog heeft onze geest onbedwingbaar de behoefte dien regel of dat systeem te beoordeelen, te waardeeren, een waardemaatstaf aan te leggen en na te gaan of het rechtssysteem al of niet beantwoordt aan de vereischten, waaraan het te voldoen heeft. Gedurende geruimen tijd had men stellig deze laatste rubriek, diegene van de beoordeeling van het recht, buiten het gebied der wetenschap kunnen laten. Er is inderdaad geen enkel domein dat in grootere mate beheerscht wordt door a priorische inzichten, die enkel beantwoorden aan subjectieve willekeur en die onmogelijk konden getoetst worden aan objectieve wetenschap. De eenen beoordeelden het recht uitgaande van een theocratische dogmatiek, die er zich op beroemt alle wetenschappelijk bewijs uit te sluiten en zelfs te misprijzen; anderen beoordeelen het recht naar den maat-

staf van een ingebeeld natuurrecht, dat een opperste recht zou zijn voor alle tijden en plaatsen en waarvan het aardse recht zou moeten trachten zooveel mogelijk een spiegel te worden. Nog anderen, zooals Hans Kelsen, weigeren zich in te laten met den inhoud van de rechtsnormen en beweren dat desaan gaande geen wetenschappelijke kennis mogelijk is, dat dit gebied onderworpen blijft aan de meta-juridische fantasie, en zij leggen zich enkel toe op een zuiver formalisme van het positieve recht en beoordeelen zijn geldigheid volgens de rangorde der normen in wat Kelsen noemt de « Stufenbau » van de rechtspyramide.

Theocraten en aanhangers van het natuurrecht stellen zich vanzelfsprekend, wat de beoordeeling of de waardeering van de juridische normen betreft, heelemaal buiten het terrein van de wetenschap. Kelsen en de Weenske school, die heelemaal opgaan in den vorm, verzaken eraan een wetenschappelijke beoordeeling van den inhoud der rechtsregelen te geven en verklaren op dit gebied de wetenschap onmachtig. Dienen wij hieruit het besluit te trekken dat buiten het kennen, het begrijpen en het verklaren van het recht, waardoor natuurlijk een onafzienbaar veld bestreken wordt, de taak van de wetenschap heeft afgedaan en dat, wat betreft de beoordeeling, het aanleggen van een waardemaatstaf, de objectieve wetenschappelijke bedrijvigheid ons niet kan ter hulp komen zoodat wij hier op dit laatste gebied overgeleverd zijn aan de subjectieve willekeur. Wanneer dit inderdaad gedurende langen tijd het geval is geweest, kunnen wij thans gelukkig getuigen dat de strekking van de moderne wetenschap erop wijst dat ook hier objectief wetenschappelijk onderzoek licht kan brengen wat betreft de waardeering van de rechtsregelen. En het is wederom de toepassing van de sociologische methode op het gebied van het recht die ons dezen onschatbaren dienst bewijst. Inderdaad, wanneer het recht, zooals de sociologie dit heden ten dage inziet, een ordenend middel is dat voortspuit uit het maatschappelijk leven zelf, wanneer het niet vastzit aan abstracte postulaten, wanneer het niet een raadselachtige schepping is van bovennatuurlijke wezens of wanneer het niet beperkt wordt tot een zuiver logisch formalisme, maar integendeel wordt beschouwd als een noodzakelijk product van natuurlijke krachten, zoowel geestelijke als materiele, dan is stellig wetenschappelijke

waardeering mogelijk wat betreft de doelmatigheid van het recht in zijn sociale functie, wat betreft de grootere of kleinere kans van welslagen die het heeft in zijn ordenende taak en dan kan op grond van de uitkomsten van het wetenschappelijk onderzoek voor de toekomst een rechtspolitik gevoerd worden, die niet meer zal afhangen zoomin van starre a priori-sche postulaten als van willekeurige en voorbijgaande hartstochten. Doch om daartoe te komen is het vereischt dat het recht worde onderzocht als product van den strijd van alle hoegenaamde krachten die zich in het maatschappelijk leven voordoen, zoowel de redelijke invloeden van het verstand als den niet minder belangrijken irrationeelen dwang van het gemoed in hun respectiefflijke machtige actie in het maatschappelijk leven, zonder een van deze elementen uit te sluiten ten einde op grond van een volledig wetenschappelijke voorlichting met de grootst mogelijke zekerheid de nieuwe rechtswaarden te kunnen afleiden, die in de toekomst zullen voorzitten aan de ordening van het gemeenschapsleven. Dit is de richting in dewelke zich het hooger wetenschappelijk onderzoek van het recht in de laatste jaren beweegt. En door de toepassing van deze sociologische methode wordt het nu eindelijk mogelijk de rechtsphilosophie zelf, het denken over de laatste gronden betreffende recht en staat, op zuiver wetenschappelijke gegevens te bouwen, los van alle a priorisme of van alle willekeur, zooals daartoe onlangs een merkwaardige poging gedaan werd in het boek van Prof. von Schmid over de rechtsphilosophie. (30)

Stellig is aangaande dit vraagstuk tot nog toe geen eenheid van inzicht tot stand gekomen en talrijk zijn zelfs de sociologisch georiënteerde geleerden, die van meening zijn dat de sociologische methode enkel en alleen toelaat te *verklaren*, doch dat ze zich dient te onthouden van alle waardeering, dat het gebied van de waarde ontoegankelijk is voor de wetenschap en dat er geen « normatieve wetenschap » bestaat, omdat noodzakelijkerwijze het normativisme een *doel* stelt en dat deze doelstelling zelf aan de wetenschap ontsnapt. De tijd ontbreekt hier vandaag om den passionanten strijd, die aangaande dit vraagstuk geleverd werd tusschen den Franschen socioloog Lévy-Bruhl met zijn ophefmakend boek « La morale et la science des Mœurs » tegenover zoovele andere sociologen uiteen te zetten. (31) Ik wil enkel onderstrepen

dat Lévy-Bruhl de stelling verdedigt, dat de wetenschap van de zeden, wanneer zij eenmaal tot een voldoende graad van volmaaktheid zal zijn gekomen, van aard zal zijn ons in te lichten aangaande de behoeften die op moreel of juridisch gebied in een bepaalde maatschappij aanwezig zijn. Deze leer is naar mijn oordeel niet kunnen weerlegd worden. Ook zonder te beweren dat de wetenschap ons zou toelaten aan de maatschappij de doeleinden voor te schrijven welke zij dient na te streven, kan men door sociologisch onderzoek nauwkeurig nagaan welk doelwit een bepaalde gemeenschap zich in een bepaalden tijd stelt. En binnen de grenzen van dit relativisme, dat zich noodzakelijkerwijze opdringt door de evolutie van het leven zelf, is het mogelijk door middel van de sociologische methode te onderzoeken welke rechtsnormen van aard zijn op de beste en zekerste wijze het nagestreefde doel te verwezenlijken.

De toepassing van de sociologische methode op de studie van het recht heeft dus een belang en een beteekenis, die niet genoeg kunnen worden in het licht gesteld en zij biedt zuiver wetenschappelijke toekomstmogelijkheden die reusachtig zijn.

Het is dan ook mijn innige overtuiging dat zoowel een cursus van rechtsencyclopedie, die een inleiding dient te zijn in de rechtswetenschap, als welkdanige andere tak van het recht, dient belicht te worden door middel van de sociologische methode. Wanneer het kennen van het recht en het begrijpen ervan zich tot nog toe in groote mate beperkten tot het terrein van de logische begrips-algebra, is het onbetwistbaar dat ook bij deze wetenschappelijke werkzaamheid de sociologische methode heel wat dieper inzicht kan geven dan de zuiver formalistische leer. Doch het is stellig dat, waar het erop aankomt het recht te verklaren en het te beoordeelen, alle zuiver logisch formalisme degenen in den steek laat, die een werkelijk objectieve en wetenschappelijke kennis van de diepere gronden en van de waarde van het recht willen verkrijgen. Verklaren en waardeeren is alleen wetenschappelijk mogelijk met behulp van de sociologie.

* * *

Zoo staat het dan ook vast dat op heel het oneindig terrein van het recht vanaf de eenvoudigste kennis tot aan de hoogste philosophische doorgronding, het recht een streng wetenschappelijk karakter draagt en dat, wat vooral merk-

waardig is, de evolutie van het denken over het recht en den staat, dank zij de ontwikkeling van de sociologische methode, zich nog dagelijks afteekent in een zin die meer en meer gaat van het subjectief willekeurige naar het objectief wetenschappelijke.

Wat hebben zij het dan ook verkeerd voor gehad degenen die aan het recht zijn onwetenschappelijk karakter hebben verweten, zoowel von Kirchmann vóór honderd jaar, als Lundstedt op onzen dag; wat hebben zij zich weinig rekenschap gegeven van de werkelijke taak van den jurist, die iets meer wil dan eenvoudig handwerk of routine der praktijk. Want ik hoop dat het zal gebleken zijn uit het voorgaande, hoe beknopt deze beschouwingen noodzakelijk ook wezen, dat het recht, verre van een onwetenschappelijk karakter te dragen en slechts af te hangen van veranderlijke willekeur, een van de takken is onzer geestelijke bedrijvigheid, die in de breedste mate gelegenheid biedt tot het ontplooiën van al de hulpmiddelen die de wetenschap ons heeft aan de hand gedaan op de verschillende vlakken van het wetenschappelijk onderzoek. Het recht is ook een wetenschap die de grootste veelzijdigheid biedt en die daardoor bevrediging schenkt aan de meest verscheiden geestelijke behoeften, zoowel van den gene die zich tevreden stelt met zuiver logische kennis en begrip als van dengene die verlangt te komen tot de hoogste sociologische verklaring en waardeering. Het is dus een uitgebreid veld, waarop ieder naar eigen aard en inzicht het door hem verkozen stuk kan bewerken en deze veelzijdigheid heeft juist voor gevolg dat, wanneer wij aan het recht een plaats zouden wenschen aan te duiden in de tweeledige indeeling der wetenschappen, die door Rickert is uitgewerkt (32) — de natuurwetenschappen gericht op het algemeene en de cultuurwetenschappen gericht op het bijzondere en het eigenaardige — wij met Radbruch (33) moeten vaststellen, dat deze strenge scheiding voor het recht niet bruikbaar is, omdat juist wegens zijn synthetische veelzijdigheid het recht voortdurend deelachtig is aan de beide wetenschappelijke methoden.

Van den beginne af van de rechtsstudie is het dus vereischt dat de jonge geesten vertrouwd worden gemaakt met de beteekenis van de sociologische beschouwingswijze voor de rechtswetenschap en dat ze doordrongen worden van de overtuiging, dat het recht juist daar-

door in de rangorde der wetenschappen op het hoogste plan wordt gevoerd.

Ik hoef dan ook niet te zeggen dat onze gesprekken over de rechtsencyclopedie doordrongen zullen zijn van dit sociologisch inzicht.

* * *

En hier wensch ik te besluiten, doch ik wil het niet doen zonder U mede te deelen welk een geluk het voor mij is met U dezen cursus in de rechtsencyclopedie te kunnen aanvangen in de Nederlandsche taal, niet enkel omdat op dit gebied — zooals trouwens op de meeste andere in het rijk van de wetenschap — de Nederlandsche cultuur ons werken heeft geschonken van allereerste gehalte ter inleiding in het rechtswetenschappelijk denken, — en ik noem hier de inleidingen van Van Kan (34), van Van der Vulgt (35), van Van Apeldoorn (36) en van Bellefroid (37) en niet het minst de merkwaardige rechtsencyclopedie van Zevenbergen (38), — maar ook omdat door het inrichten van Nederlandsch hooger onderwijs in het recht de beheerraad van onze Universiteit heeft beantwoord aan een van de meest noodzakelijke cultureele behoeften van ons land.

Niets is meer waar dan de beroemde uitspraak van een zoo hoog vereerd wetenschapsmensch als Henri Pirenne, dat de cultureele rol van ons land erin bestaat een bemiddelaar te zijn tusschen de Latijnsche en de Germaansche beschavingen en dat wij, om in de hoogste mate onze historische taak te vervullen, noodzakelijk deelachtig dienen te zijn aan het geestesleven dat zich ontwikkelt langs alle zijden van onze grenzen. Ongelukkig is deze boodschap van Pirenne in ons land gedurende zoo langen tijd noch begrepen noch opgevolgd geworden, zooals het behoorde. Men heeft gedurende jaren uitsluitend naar het Zuiden gezien en zich aangesloten bij het geestelijk exclusivisme, dat — niettegenstaande al haar genialiteit — de Fransche wetenschap kenmerkt en men is maar al te zeer gesloten gebleven voor de stroomingen uit de andere landen, terwijl men van de rijke en bloeiende Nederlandsche wetenschap, die van aard is ons geestelijk patrimonium in zoo hoge mate te verrijken, volstrekt zonder eenig besef bleef.

Het zal mij dus gegeven zijn er toe bij te dragen deze tekortkoming aan te vullen en, buiten het zeer groot wetenschappelijk genot dat ik er zal aan hebben, zal dit mij tevens in sterke mate het bewustzijn geven mede te werken —

hoe bescheiden ook — aan het vervullen van de intellectueele boodschap, die door de geschiedenis gegeven werd aan ons land.

(1) J. H. von Kirchman : Über die Wertlosigkeit der Jurisprudenz als Wissenschaft. — 1848.

Over de beteekenis van von Kirchmann zie : Dr. Theodor Sternberg : J. H. von Kirchmann und seine Kritik der Rechtswissenschaft. — Berlijn, 1908.

(2) Anders Vilhelm Lundstedt. — Die Unwissenschaftlichkeit der Rechtswissenschaft. — 1e deel : Die falschen Vorstellungen von objektivem Recht und subjektiven Rechten. — Berlijn, 1932. — 2e deel : Strafrecht, Vertragsrecht, Deliktische Haftung. — Berlijn, 1936.

Wat betreft de strijd van Lundstedt tegen het volkenrecht, zie zijn boek : Superstition or rationality in action for Peace. — Londen, 1925.

(3) Gaston May : Introduction à la science du droit. — Parijs 1932. Blz. 53 en volgende.

(4) Willem Zevenbergen. — Formeele encyclopedie der rechtswetenschap als inleiding tot de rechtswetenschap. — 's Gravenhage 1925, hoofdstuk 9.

(5) Justus Wilhelm Hedemann : Einführung in die Rechtswissenschaft. — 2e uitgave. — Berlijn 1927. — Inleiding.

(6) Claude Du Pasquier : Introduction à la théorie générale et à la philosophie du droit. — Neuchâtel 1937.

(7) Prof. Mr I. H. Hymans. — Handwerk, Kunst en Wetenschap. — Rechtsgeleerd Magazijn, 56e jaargang, 1937. — Blz. 469.

(8) Zie het interessant werk van Jean Ray : Essai sur la structure logique du code civil français. — Parijs 1936.

(9) Mr Jacob Israël De Haan : Rechtskundige Significa. — Amsterdam 1919.

(10) Rudolf Eisler : Handwörterbuch der Philosophie. — 2e uitgave. — Berlijn 1922. — V^o Begreifen.

(11) De beste en meest recente synthese van de stelling van Hans Kelsen werd door hem gegeven in zijn werk : Reine Rechtslehre, Einleitung in die rechtswissenschaftliche Problematik. — Leipzig 1934.

(12) Zie L'Œuvre juridique van Raymond Saleilles. — Parijs 1914. — Bevattende studies over het werk van Saleilles, door Thallier, Geny, Capitant, Colin, Michoud, Charmont, Tissier, Beudant, e. a.

(13) F. Geny : Méthode d'interprétation et sources en droit privé positif. Met voorrede van Raymond Saleilles. — Parijs 1899, 2e uitgave, 1919.

(14) Philipp Heck : Das Problem der Rechtsgewinnung. — Tübingen 1912. — Gesetzesauslegung und Interessenjurisprudenz. — Tübingen 1914.

(15) Oertmann : Gesetzeszwang und Richterfreiheit. — Leipzig 1909.

(16) Paul Van der Eycken : Méthode positive de l'interprétation juridique. — Brussel 1907.

(17) Henri De Page : De l'interprétation des lois. — Brussel 1925.

(18) Jean Dabin : La philosophie de l'ordre juridique positif. — Parijs 1929.

Jean Dabin : La technique de l'élaboration du droit positif, spécialement du droit privé. — Brussel 1935.

(19) Duguit in heel de lange lijst zijner werken, doch vooral synthetisch in zijn «Traité de droit constitutionnel», 5 deelen laatste uitgave. — Parijs 1925-1928.

(20) Dr Eugen Ehrlich : Grundlegung der Soziologie des Rechts. — München : 1929.

(21) Georges Gurvitch : Le temps présent et l'idée du droit social. — Parijs 1932.

Georges Gurvitch : L'idée du droit social. — Parijs 1932.

(22) Georges Davy : La foi jurée. Etude sociologique du problème du contrat. — Parijs 1922.

(23) F. W. Jerusalem : Soziologie des Rechts. — Leipzig 1925.

(24) Paul Fauconnet : La responsabilité. Etude de sociologie. — Parijs 1920.

(25) Hugo Sinzheimer : De taak der rechtssociologie. — Haarlem 1935.

(26) Dr Barna Horvath : Rechtssoziologie. Probleme der Gesellschaftslehre und der Geschichtslehre des Rechts. — Berlijn 1934.

(27) Max Weber : Wirtschaft und Gesellschaft. — 2e deel. — Hoofdstuk 7 : Rechtssoziologie. — Tübingen, 2e uitgave 1925.

(28) Georges Cornil : Le droit privé. Essai de sociologie juridique simplifiée. — Parijs 1924.

(29) Henri Rolin : Prolégomènes à la science du droit. Esquisse d'une sociologie juridique. — Brussel 1911.

(30) Jhr. Dr J. J. von Schmid : Rechtsphilosophie. Een bijdrage tot inzicht in het recht als maatschappelijk verschijnsel en de sociologische rechtsidee. — Antwerpen 1937.

(31) Lucien Levy-Bruhl : La morale et la science et la science des mœurs. — Parijs 1902.

Zie argumentatie tegen deze stelling bij Eugène Dupréel : *Traité de morale*, blz. 275 en volgende.

Op te merken dat Prof. Dupréel, die er op drukt dat de natuur van een maatschappij gewijzigd wordt naar gelang zij zelf haar doeleinden wijzigt, genoodzaakt is te erkennen dat groote maatschappijen slechts zeer moeilijk tot de wijziging van hun doeleinden komen. (Zie nota onder blz. 280.)

Zie ook aangaande dit vraagstuk : Georges Gurvitch : *Morale théorique et science des mœurs*. — Parijs 1937.

(32) Heinrich Rickert : *Die Grenzen der Naturwissen-*

schaftlichen Begriffsbildung. Eine logische Einleitung in die historische Wissenschaften. — Tübingen 1921.

(33) Gustav Radbruch : *Grundzüge der Rechtsphilosophie*. — Leipzig 1914. — Hoofdstuk : *Das Wesen der Rechtswissenschaft*.

(34) Mr J. Van Kan : *Inleiding tot de rechtswetenschap*. — Haarlem 1936, 5e druk.

(35) W. Van der Vlugt : *Algemeene inleiding tot de rechtsgeleerdheid*. — Haarlem 1925.

(36) L. J. Van Apeldoorn : *Inleiding tot de studie van het Nederlandsche recht*. — 2e druk. — Zwolle 1934.

(37) J. H. P. Bellefroid : *Inleiding tot de rechtswetenschap in Nederland*. — Nijmegen 1937.

(38) W. Zevenbergen : *Formeele encyclopedie der rechtswetenschap als inleiding tot de rechtswetenschap*. — 's Gravenhage, 1925.

RECHTSPRAAK

195

HOF VAN VERBREKING

22 Februari 1938.

Voorzitter : M. Soenens.

O. M. : M. Sartini van den Kerckhove.

MOTIVEERING VAN RECHTERLIJKE BESLISING. — TEGENSTRIJDIGHEID.

Wanneer de strafrechter een gedeelte van de verantwoordelijkheid voor een ongeval ten laste legt van de burgerlijke partij, terwijl deze de strafwet toepast op betichte zonder gewag te maken van eenige omstandigheid die zijn verantwoordelijkheid zou verminderen, vormt zulks geenszins een tegenstrijdigheid die zou dienen gelijkgesteld te worden met een afwezigheid van motiveering.

De strafveroordeeling uitgesproken tegen betichte sluit geenszins in zich dat de burgerlijke partij geen fout zou begaan hebben.

De Wilde t/ Ceulemans.

HET HOF,

Gehoord Raadsheer Fontaine in zijn verslag en op de conclusiën van den Heer Sartini van den Kerckhove, Advocaat Generaal;

Omtrent het eenig middel van verbreking gesteund op schending van artikel 97 der Grondwet, doordat bestreden arrest een gedeelte van de verantwoordelijkheid van het ongeval ten laste legt van de burgerlijke partij, terwijl het de strafwet aan betichte Ceulemans toepast zonder gewag te maken van eenige omstandigheid die zijn verantwoordelijkheid zou verminderen, zoodat er tusschen die twee deelen van de aangevallen beslissing eene tegenstrijdigheid bestaat welke dient gelijk gesteld te worden met een afwezigheid van motiveering;

Overwegende dat bestreden arrest betichte Ceulemans verwezen heeft uit hoofde van te Berlaer, den 27 Oogst 1936, bij gebrek aan vooruitzicht, onvrijwillige slagen of verwondingen te hebben toegebracht aan aanlegger De Wilde;

Overwegende dat in geval van slagen of verwondingen bij gebrek aan vooruitzicht toegebracht een fout door het slachtoffer zelf begaan de strafverantwoordelijkheid van den betichte niet doet verdwijnen; dat de veroordeeling van den betichte de

afwezigheid van alle fout van wege het slachtoffer niet noodzakelijk in zich sluit;

Overwegende dat de strafveroordeeling van Ceulemans uit hoofde van slagen en verwondingen bij gebrek aan vooruitzicht aan De Wilde toegebracht, in zich zelve, alle fout door De Wilde zelf begaan niet uitsluit;

Overwegende dat de beweerde tegenstrijdigheid tusschen de twee deelen van het bestreden arrest niet bestaat en het middel in feite mist;

Om deze redenen,

Verwerpt de voorziening, verwijst aanlegger in de kosten en in vergoeding van 150 frank jegens verweerder Ceulemans.

196

HOF VAN VERBREKING

22 Februari 1938.

Voorzitter : M. Soenens.

O. M. : M. Sartini van den Kerckhove.

GERECHTELIJK KONTRAKT. — SCHENDING.

Wanneer in strafzaken een veroordeeling wordt uitgesproken voor een feit dat niet voorzien was in de dagvaarding dient het vonnis verbroken.

Rannard t/ O. M.

Het Hof,

Gehoord Raadsheer Limbourg in zijn verslag, en op de conclusiën van den heer Sartini van den Kerckhove, Advocaat Generaal;

Omtrent het eerste middel : schending van art. 97 der Grondwet en 182 van het Wetboek van Strafvordering; van de bewijskracht van het gerechtelijk contract en van het principie van de rechten der verdediging, doordat bestreden vonnis hoofdens een andere inbreuk dan deze in de citatie bedoeld, een veroordeeling heeft uitgesproken; ten minste doordat aan de betichting een andere qualificering werd gegeven dan deze welke in de dagvaarding voorkwam, zonder dat betichte daarvan verwittigd werd en in staat werd gesteld zijn verdediging tegenover deze nieuwe betichting voor te dragen;

Overwegende dat, luidens de dagvaarding voor den politierechter, de betichting B, in het middel bedoeld luidde: «verzuimd te hebben, alvorens aan het optrekken van het gebouw te beginnen aan den dienst van den waterweg te vragen de rooilijn, en de toelating op een poort aan te brengen op min den 1.90 m. afstand van de grens van het openbaar domein»; dat het op deze feiten is dat eischer zich in eersten aanleg verdedigd heeft;

Dat bestreden vonnis, de beslissing wijzigende van den eersten rechter, die betichte van de vervolging verzond, de veroordeeling welke het uitsprekt met deze reden omkleedt, dat «indien het bewezen is dat betichte zekere administratieve toelatingen heeft gevraagd, het nochtans ook bewezen is dat hij, alvorens het betwiste gebouw op te trekken, verzuimd heeft de grens van het openbaar domein tegensprekelijk te doen bepalen»;

Overwegende dat dit feit verschilt van dat in de dagvaarding bedoeld, en dat uit de hierboven aangehaalde bewoordingen zelf van het vonnis blijkt dat de rechtbank het alzoo heeft aanzien;

Overwegende dat aangeklaagd vonnis, door uitspraak te doen over een feit dat voor den rechter niet aanhangig was, art. 182 van het strafverordingswetboek heeft geschonden;

Om deze redenen:

Verbreekt aangeklaagd vonnis, doch enkel voor zooveel het tegen aanlegger veroordeelingen heeft uitgesproken; beveelt dat onderhavig arrest zal overgeschreven worden in de registers der rechtbank van eersten aanleg te Namen en dat melding er van zal gemaakt worden in den rand van het gedeeltelijk vernietigd vonnis; laat de kosten ten laste van den Staat;

Zegt dat er geen aanleiding bestaat tot verwijzing der zaak.

197 HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

8e Kamer. — 22 Januari 1938.

Voorzitter: M. Joly.

Raadsheeren: MM. De Landtsheer en Barreel.

Adv. Gen.: M. Willems.

Pleiters: Mrs Meismans en Westerlinck.

I. OVEREENKOMST. — INTRESTEN. — EISCHBAARHEID. — IN MORA STELLING.

II. RECHTSPLEGING IN BURGERLIJKE ZAKEN. — GEDING BETREFFENDE ONROERENDE GOEDEREN. — VERMELDING VAN DE AANPALENDE ERVEN. — UITGEBREIDHEID DER VERPLICHTINGEN.

III. RECHTSPLEGING. — AFGEVEN VAN EXPLOOT AAN GEBUUR. — VOORWAARDEN DER GELDIGHEID.

IV. RECHTSPLEGING. — ONROERENDE ZAKEN. — NEERLEGGING VAN LASTCOHIER TER GREFFIE.

I. *Partijen kunnen overeenkomen dat de intresten van rechtswege eischbaar zullen zijn zonder dat de schuldeischer eenige rechterlijke pleegvorm zal moeten vervullen.*

II. *Artikel 64 van het Wetboek van rechtspleging in burgerlijke zaken eischt dat de dagvaarding betref-*

fende onroerende goederen de aanpalende erven van de in betwisting zijnde goederen moet vermelden; het is echter voldoende dat de dagvaarding verwijst naar zoodanige aanduidingen in de akte van in beslagname.

III. *Indien een deurwaarder zich overtuigd heeft van de afwezigheid van een beteekende, zonder dat hij dit uitdrukkelijk verklaart, is het afgeven van een exploit aan een gebuur geldig.*

IV. *Het beteekenen van een uittreksel der akte van neerleging ter greffie van het lastenboek wordt niet vereischt in zaken van onroerenden aard.*

Aangezien beroepster regelmatig in beroep is tegen een vonnis der rechtbank van eersten aanleg te Brussel van 22 Oktober 1937, welk haar afwijst van hare vraag om een betaaltermijn te bekomen, en vervolgens de inbeslagneming der verpande onroerende goederen, geldig verklaart en de verkoop er van vaststelt op 19 November 1937, de kosten ten laste van de koper houdende;

Aangezien beroepster beweert dat het bevel dat de inbeslagneming voorafgaat ongeldig is omdat zij gereed was de intresten te betalen en dat de hoofdsom niet eischbaar was van ambtswege, maar wel na eene voorafgaande sommatie tot betaling der intresten;

Aangezien uit de grosse der ontleeningsakte, verleden voor notaris Van Laeys, ter residentie Wette- ren, op 24 Maart 1934, klaar blijkt dat het niet betalen van een termijnintrest, binnen de maand van den zesmaandelijkschen vervaldag, de verschuldigde som, zoo in hoofdsom dan in intresten en bijhoorigheden van volle recht onmiddellijk eischbaar zal zijn, zonder dat de schuldeischer eenige rechterlijke pleegvormen zoude uit te voeren hebben;

Aangezien het niet betwist wordt dat de intresten, verschuldigd door beroepster sedert den 24 September 1934 tot 27 Oktober 1936, nooit ten volle uitbetaald zijn geweest en niet meer sedert dien laatsten datum tot heden, het geen kapitaal, intresten en aanhoorigheden onmiddellijk eischbaar heeft gemaakt zonder voorafgaande sommatie; dat het genoeg is dat beroepster de voorwaarde der leening door haar vrij aangenomen niet heeft nageleefd, om den dwangmiddel in 't leven te roepen;

Aangezien het feit dat beroepene tijdverlengenis vraagt tot betaling der door haar verschuldigde maandelijksche afkortingen van 1000 fr., verklaart intresten, wel de beteekenis is dat zij in het ongelijk verkeert; dat de gedeeltelijke afkortingen, die beroepster gedaan heeft van het begin af, en sedert 1936 niets meer, wel doen vermoeden dat haar voorstel, indien het aangenomen werd, tot niets anders zou leiden dan tot een verhooging van hare schuld;

Aangezien beroepster geen enkel omstandigheid inroept die volgens het art. 1 der wet van 27 Juli 1934, hare vraag tot uitstel zou rechtvaardigen;

Aangezien beroepster om tot de nietigheid der inbeslagneming te komen alsnog inroept dat het exploit van rechtsingang niet zou beantwoorden aan de meldingen door art. 64 van het wetboek van burgerlijke rechtspleging vereischt, omdat het natuur dan het erf en dezès belendingen niet op- geeft;

Aangezien het vaststaat dat het exploit van inbeslagneming in dato 18 September 1937, en beteevend door deurwaarder Merainy op verzoek van beroepene, de beroepster verwittigt dat de inbeslagneming voor de rechtbank van eersten aanleg te Brussel zal voorgedragen worden, en dat het terzelve tijdstip de natuur van het erf en de aanpalende eigenaars op stipte wijze aanduidt; Dat ten gevolge beroepster genoegzaam dit alles kende en het overbodig is dat in al de exploitanten, betreffende hetzelfde geding, dit zou hernomen worden (zie in dien zin, rechtspraak en rechtsleer der R. P. Droit Belge Vo Exploits);

Aangezien beroepster alsnog opwerpt dat in hetzelfde exploit van rechtsingang geene beteekening zou gegeven zijn van een uittreksel der akte van neerlegging ter griffie van het lastenkohier inhoudende de voorwaarden van den verkoop;

Aangezien de wetgever nergens oplegt dat beslagneemer een dergelijk uittreksel voege bij het exploit van rechtsinleiding om reden dit exploit den datum aanduidt der nederlegging en beteevende dagvaardt ten einde besprek en grond van art. 32 der wet van 15 Oogst 1854 gewijzigd door art 32 van het K. B. van 30 Maart 1936;

Aangezien ten slotte beroepster doet opmerken dat het overhandigen van het exploit op 't oogenblik der inbeslagneming aan eene geboortvrouw ongeldig is;

Aangezien het vaststaat dat indien deurwaarder Merainy daartoe is overgegaan *hij zich vooreerst overtuigd heeft van de afwezigheid der beteevende*, zooals van hare familieleden of dienaren en ten gevolge melding er van heeft gegeven en zijn exploit, zooals men het kan bestatigen;

Aangezien al de middelen door beroepster ingeroepen geen steek houden en den indruk geven dat zij alleen voor doel hebben tijd te winnen;

Om deze redenen en degene door den eersten rechter aangehaald;

Het Hof,

Gezien art. 2 en 24 der wet van 15 Juni 1935, en gehoord het eensluidend advies van den heer Willems, Substituut Procureur Generaal, in openbare zitting gegeven, alle andere besluiten verwerpende, ontvangt het beroep in den vorm, zegt het ongegrond;

Geeft akte aan beroepster van haar voorstel tot betaling der verschuldigde intresten, zelfs met delijksche afkortingen van 1000 frank, verklaart dit onvoldoende, en bekrachtigt het beroepen vonnis in al zijne bestanddeelen, behalve de beschikking over den dag op dewelke de verkooping is vastgesteld, doet het daarover te niet en weder beslissende in overeenstemming met artikel 32 der wet van 15 Oogst 1854, gewijzigd door artikel 32 van het Koninklijk Besluit Nr 300 van 30 Maart 1936;

Zegt dat de rechterlijke toewijzing der inbeslaggenomen goederen zal plaats hebben op 11 Februari 1938;

Verwijst beroepster in de kosten van het hooger beroep.

198

KRIJGSHOF VAN BELGIE

13 Januari 1938.

Voorzitter : M. Van de Kelder.
Subst. Aud. Gen. : M. de Jaer.
Pleiters : Mters Charles en Vermeylen.

DESERTIE. — VERBLIJF IN BUITENLAND. — VOORWAARDEN.

Een militaan in onbepaald verlof die zonder toelating langer dan een maand in het buitenland verblijft en als sanctie hiervoor onder de wapens geroepen wordt, kan slechts als deserteur worden beschouwd indien hij aan een regelmatig bekend gemaakt heroproepingsbevel geen gevolg heeft gegeven.

O. M. t/ Wever.

Beticht :

van desertie, in tijd van vrede en gedurende langer dan 6 maand, om, in onbepaald verlof zijnde bij zijn korps, het 6e Regiment Artillerie, te Etterbeek, niet teruggekeerd te zijn den 22 Februari 1937, noch 15 dagen na dit hem door een bevel van terugroeping bepaalde tijdstip, en onwettig afwezig gebleven te zijn, tot den 1n September 1937, datum zijner aanhouding door de Stadspolitie te Gent, met de verzwarende omstandigheden dat de desertie meer dan 6 maand heeft geduurd;

Gezien het beroep ingesteld door den Krijgsauditeur den 6 November 1937 en aangezegd den 10 November 1937, beroep gericht tegen het vonnis uitgesproken den 5n November 1937 door den Krijgsraad van de provinciën Oost- en West-Vlaanderen, welk vonnis, onder aanhaling van artikelen 45-46-59 van het krijgsstrafwetboek, gewijzigd door de wet van 24 Juli 1923, artikel één; 30 van het Tuchtreglement; 194 van het Wetboek van Strafvordering; 181-185 van het Wetboek van Rechtspleging bij de Landmacht; 1-11-21 der wet van 15 Juni 1899; 66 der wetten op de Militie, de Werving en de Dienstverplichtingen — samengeordend door Koninklijk Besluit van 5 Maart 1929; 11-18-31-34-35-36-37-41-49-68 alinea 1 der wet van 15 Juni 1935; recht doende bij tegenspraak, betichte Wever onplichtig verklaart aan desertie gedurende langer dan 6 maand en hem uit dien hoofde vrijspreekt.

Hem plichtig verklaart aan desertie en hem uit dien hoofde verwijst tot 4 dagen arrest in het krijgsgevang op voet van het gewoon voedsel.

Hem, daarenboven, veroordeelt tot de kosten der rechtspleging beloopende in 't geheel 18,90 fr.

Overwegende dat het beroep van het Openbaar Ministerie tijdig en regelmatig naar den vorm aangeteekend is geweest en dus, ontvankelijk is;

Aangezien § 120, van de ministerieele onderrichting gevoegd bij het reglement voor de militairen met onbepaald verlof, door betichte aangehaald, geen invloed ter zake kan uitoefenen, daar hij zich zonder de noodige machtiging naar den

vreemde heeft begeven, als wanneer § 120 veronderstelt dat zulk eene machtiging werkelijk gegeven is geweest;

Aangezien, echter, het «inroepingsbevel» of, beter gezegd, heroproepingsbevel het voorwerp niet is geweest van eene bekendmaking aan betichte, noch van eene akte die als zulke bekendmaking wettelijk geldt; dat, inderdaad, het «ontvangstbewijs» van het bevel door niemand onderteekend is, en, anderzijds, moet vermoed worden dat de bevoegde burgemeester niet in bezit gesteld is geweest van het bevel, vermits het formulier, dat aan hem, op dit stuk, bestemd is, gansch onbeschreven is gebleven dat, zoodoende, de artikelen 39 en 40 van het Reglement voor de militairen met onbepaald verlof goedgekeurd door het Koninklijk Besluit van 10 September 1934, in uitvoering van artikelen 74 en 73 der wet op de militie, niet nageleefd zijn geweest;

Aangezien, overigens, de dagtekening van het ontvangstbewijs of deze van de verklaring des Burgemeesters, de datum van het «oproepingsbevel» zelf tegenover den belanghebbende, dat die datum ontbreekt en zulks doet uitschijnen dat men het bevel noch beteekend noch gepoogd heeft te beteekenen;

Aangezien een niet bekend gemaakt bevel als grondslag eener desertie niet kan aangenomen worden en dat deze, zoodus, als het niet bewezen dient aanschouwd;

Om deze redenen :

Gezien artikelen 1-11-21 der wet van 15 Juni 1899; 181-185 van het Wetboek van Rechtspleging voor de landmacht van 20 Juli 1814; 66 der wetten op de Militie, de Werving en de Dienstverplichtingn samengeordend door Koninklijk Besluit van 5 Maart 1929; 11-18-24-31-35-36-37-41-49-68 alinea 1 der wet van 15 Juni 1935;

Het Hof, ontvangt het beroep van het Openbaar Ministerie, beslissende bij tegenspraak en recht doende, vernietigt het bestreden vonnis;

Zegt dat het feit der betichting van desertie gedurende meer dan zes maanden van den 22 Febr. 1937 tot den 1 September 1937 niet bewezen is; spreekt betichte, diensvolgens, uit dien hoofde vrij en stelt hem buiten zaak zonder kosten.

199

BURGERLIJKE RECHTBANK TE ANTWERPEN

1e Kamer. — 16 April 1937.

Voorzitter : M. Eyben.

Rechters : MM. Schuermans en J. De Smedt.

Pl. : Mters A. Van den Bossche en E. Buch.

ECHTSCHIEDING. — HOEDE DER KINDEREN. — BEHEER DER GOEDEREN DER MINDERJARIGEN. — ART. 280, 302 en 303 B. W. — HOEDE BIJ OVEREENKOMST AAN MOEDER OPGELEGD. — VADER. — VERPLICHTINGEN.

De bepalingen van art. 280 B. W. betreffende de hoede der kinderen moeten geïnterpreteerd worden met behulp van art. 302 en 303 B. W. Krachtens deze

laatsten komt het beheer der goederen van den minderjarige toe aan dezen van de echtelieden wien de wet het genot dezer goederen en de hoede van den persoon van den minderjarige toevertrouwt.

De overeenkomst tusschen echtelieden waarbij de moeder den last in verband met de hoede van het kind op zich alleen zou genomen hebben, is niet van aard den vader te vrijwaren van zijn verplichtingen tegenover het kind.

C. O. t/ M. J.

Aangezien de eisch ingeleid werd bij geregistreerd en hieraangehecht exploit, in dato 30 December 1936, ten verzoeken van Chaja Orlowska, uit den echt gescheiden echtgenoot van M. J. en thans hertrouwd met A. S., die ze bijstaat en machtigt; dat aanlegster, handelende in hare hoedanigheid van moeder, wettige voogdes en wettige beheerder van den persoon en van de goederen der minderjarige dochter, uit haar huwelijk met voormelden J. gesproken, dezen laatste gedagvaard heeft tot betaling van een maandelijksch onderhoudsgeld;

Over de ontvankelijkheid :

Aangezien uit de bestanddeelen der zaak en de uitleggingen van partijen blijkt, dat het huwelijk tusschen hen ontbonden werd bij vonnis van 10 Juni 1933 der rechtbank van Warschau (Polen); dat de voorgebrachte stukken uitwijzen, dat de ingespannen proceduur deze was der echtscheiding bij wederzijdsche toestemming;

Aangezien het vaststaat dat verweerder van Belgische nationaliteit was en dat het niet blijkt dat aanlegster, Belg door haar huwelijk geworden, deze nationaliteit zou verloren hebben, dat derhalve het onderhavig geschil door de Belgische wet beheerscht wordt;

Aangezien de niet ontvankelijkheid van den eisch opgeworpen wordt door verweerder, steunende op het gebrek aan hoedanigheid der moeder; dat hij trouwens de geldigheid der uitgesproken echtscheiding niet stellig betwist, en dat hij namelijk niet beweert, dat deze op bedrieglijke wijze in den vreemde zou verkregen geworden zijn;

Aangezien vooraleer het geding aanhangig te maken, de echtelieden bij twee opeenvolgende overeenkomsten, in dato 14 Juli en 18 Augustus 1932, den toestand hunner goederen geregeld en vereffend hadden; dat zij bovendien, wat het uit het huwelijk gesproken kind betreft, bedongen hadden dat hetzelfde aan de moeder zou toevertrouwd worden, dewelke er de hoede van zou hebben;

Aangezien in den regel de bepalingen van art. 280 B. W. betreffende de hoede der kinderen moeten geïnterpreteerd met behulp van art. 302 en 303 (Beltjens, Enc. du Dr. Civ. art. 280, n° 4); dat deze artikelen algemeen door de rechtsleer en de rechtspraak in dien zin worden opgevat, dat het beheer der goederen van den minderjarige aan dezen van de echtelieden toekomt, wien de wet het genot dezer goederen en de hoede van den persoon van den minderjarige toevertrouwt; (Baudry-Lacantinerie D. IV, n° 272, Laurent D. IV, n° 294; Pierard D. II, n° 802, Antwerpen 4 Nov. 1893, en

Brussel, 26 Nov. 1894; P. P. 1896, n° 452-453; Kortrijk, 3 Juli 1896); dat hieruit volgt, dat aanlegster met deze zending bekleed, krachtens de voorafgaandelijke overeenkomsten, terecht, opgetreden is in het dagvaardingsexploot, in hare hoedanigheid van beheerster en als handelende namens de minderjarige en dat de alzoo ingespannen eisch ontvankelijk is;

Ten gronde :

Aangezien art. 303 van het Burgerlijk Wetboek gezamenlijk, aan de uit den echt gescheiden ouders, de onvermijdelijke verplichting van het onderhoud en van de opvoeding van het kind oplegt;

Aangezien, weliswaar in dato 18 Oogst 1932, de ouders overeengekomen waren, dat van de 1000 dollars U. S. A. dewelke aan de vrouw overhandigd waren, 670, moesten dienen «om in het onderhoud en de opvoeding van het kind te voorzien en dit voor een termijn van vier jaar, vanaf den datum der overeenkomst»;

Aangezien, in tegenstrijd met verweerders bewering, geenszins, hetzij uit deze laatste bepaling, hetzij uit de tusschen partijen getroffene overeenkomsten, blijkt, dat de moeder voortaan den last, in verband met de hoede van het kind, op zich alleen zou genomen hebben; dat trouwens dergelijke overeenkomst, mocht zij bewezen worden, tevergeefs in zake zou ingeroepen worden, daar zij in den regel «niet van aard zou zijn een der echtelieden te vrijwaren van zijn verplichting jegens de kinderen» (Hof van Verbr. Frankr.), 26 Juli 1928, D. H. 464);

(In feite zonder belang);

Om deze redenen :

De Rechtbank, alle breedere of tegenstrijdige besluitselen van de hand wijzende verklaart den eisch ontvankelijk en gegrond;

Veroordeelt verweerder aan aanlegster te betalen voor den onderhoud en de opvoeding van het kind... (zonder belang).

200 **BURGERLIJKE RECHTBANK TE VEURNE**

18 Maart 1937.

Voorzitter : M. Viaene.

Rechters : MM. Verougstraete en Soene.

Pleiters : Mrs Joye, De Grave en De Spot.

BEVOEGDHEID IN HANDELSZAKEN. — RECHTBANK VAN EERSTEN AANLEG IN ARRONDISSEMENTEN WAAR GEEN RECHTBANK VAN KOOP-HANDEL IS. — UITGEBREIDHEID.

In de arrondissementen waar geen rechtbank van koophandel ingericht is, bezit de rechtbank van eersten aanleg de volheid van de rechtsmacht. Een dagvaarding gegeven in een handelszaak voor de Rechtbank van eersten aanleg is geldig in zulke rechtsgebieden, zonder dat het noodzakelijk weze aan te duiden dat deze rechtbank moet zetelen in handelszaken en zelfs wanneer de dagvaarding gegeven wordt voor de Rechtbank zetelende in burgerlijke zaken.

Lambrechts t/ Carre en Lambrechts.

Aangezien de eisch strekt te hooren voor recht verklaren dat de meubelen opgesomd in de koopakte van 31 Mei 1934, en waarvan kopij in het exploot van Deurwaarder Merlevede, van Veurne, in dato van 3 November 1936, de eigendom is van eischeres.

Over de bevoegdheid :

Aangezien verweerder de onbevoegdheid van de rechtbank opwerpt uit reden dat, in huidige zaak betreffende een falng, dagvaarding gegeven werd voor de rechtbank van eersten aanleg te Veurne, zetelende in burgerlijke zaken dat dit van geen belang is, vermits de burgerlijke rechtbank de volheid der rechtsmacht bezit waar er geen handelsrechtbank ingericht is (Verbr. 20 Jan. 1930, Pas. 1930. 1. 70).

Ten gronde :

Aangezien eischeres haar eigendomsrecht op de meubelen op een verkoopakte van 31 Mei 1934, geregistreerd op 31 Augustus daaropvolgend, steunt ;

Aangezien verweerder qualitate qua, met recht opwerpt dat de voorgeselde akte die bij de bevoording als een koop-verkoop voorkomt in feite als een in pandgeving tot waarborg eener leening van 15.000 fr. moet aanzien worden, dat dit genoegzaam blijkt uit het feit dat verzoekster zich als schuldeischeres, der falng Bradt voor eene som van 4.374,20 fr. heeft aangesteld, en als bewijs harer schuldvordering, vier wissels neerlegde met de melding : « Valeur intérêts sur capital prêtée. »

Dat eischeres beweert dat de ingediende schuldvordering het bedrag is van de pacht der verkochte meubelen, dat deze bewering onaanneembaar is, vermits alles te vermoeden laat, dat eischeres de kwestieuze meubelen zonder een schriftelijk huurkontraakt niet in pacht zou gegeven hebben, dat ten andere de melding op de wissels het ontegensprekelyk bewijs oplevert dat in het huidig geval geen spraak van huur kan zijn ;

Aangezien de koopakte als een inpandgeving overeenkomst aanzien moet worden;

Aangezien de inpandgegeven meubelen in bezit niet zijn van de pandhoudster dat deze laatste dus, overeenkomstig artikel 2076 van het burgerlijk wetboek, haar pandvoorrecht niet mag eischen.

Voor wat aangaat de vraag van de tusschenkomst : partij Timmermans.

Aangezien de kwestieuze meubelen in bezit zijn van den gefaalden Bradt Alfons, en zich in het eigendom bevinden van de tusschenkomende partij; dat deze partij, overeenkomstig artikel 201 der hypotheaire wet, haar eigendomsvoorrecht op den prijs der meubelen verklaart te willen uitoefenen ;

Aangezien de gefaalde Bradt, bij huurceel in dato van 29 Mei 1934, het huis van de tusschenkomende partij vanaf 15 Juni 1934, in huur heeft genomen, dat op dezen datum de kwestieuze meubelen in het verhuurde huis overgebracht werden en van dien oogenblik, deel van den wettelijken pand van den eigenaar uitmaakten ;

Aangezien de tusschenkomende partij, slechts op 12 September 1934 van den zoogezegden verkoop van meubelen bij aanbevolen brief verwittigd werd,

dat deze laattijdige verwittiging het voorrecht van den eigenaar niet kan of mag krenken;

Om deze Redenen : De Rechtbank.

Alle verdere of tegenstrijdige besluiten van de hand wijzende :

Ontvangt de tusschenkomst; en rechtsdoende bij een en zelfde vonnis op de tusschenkomst op de hoofdvordering ;

Verklaart de hoofdvordering ontvankelijk maar niet gegrond;

Zegt voor recht, dat de kwestieuze meubelen den eigendom zijn van de massa der faling Bradt, dat zij door verweerder qualitate qua zullen verkocht worden, dat eischer in tusschenkomst zijn voorrecht op het bedrag van de verkooping zal uitoefenen ;

Verklaart het vonnis uitvoerbaar bij voorraad, niettegenstaande alle verhaal en zonder borg ;

Veroordeelt eischeres tot al de kosten, deze van de tusschenkomende partij inbegrepen.

201

CORRECTIONEELE RECHTBANK TE ANTWERPEN

7e Kamer. — 19 Januari 1938.

Voorzitter : M. Willaert.
O. M. : M. Dyckmans.

HUISZOEKING. — ADJUNCT POLITIECOMMISSARIS. — BEVOEGDHEID.

Wanneer een onderzoeksrechter aan een Politie-commissaris opdracht heeft gegeven een huiszoeking te doen kan een adjunct-commissaris gedelegeerd door den Commissaris, deze huiszoeking op wettelijke wijze doen, op voorwaarde dat ze niet voor doel heeft het vinden van titels, papieren en bescheiden.

Artikels 13 en 14 van het Wetboek van strafvordering zijn slechts van toepassing wanneer er geen adjunct in de Gemeente bestaat of wanneer deze bediening door de Gemeenteraad werd afgeschaft.

O. M. t/ Liénard.

Aangezien krachtens art. 24 der wet van 20 April 1874 door betichte ingeroepen, de onderzoeksrechter zijn macht slechts opdraagt aan den Vrede-rechter, de burgemeester en den politiecommissaris dan wanneer het opzoekingen geldt die zich ten doel stellen titels, papieren en bescheiden te vinden, dat buiten die gevallen hij zijn macht mag overgeven aan ieder ambtenaar van de gerechtelijke politie;

Aangezien in het onderhavig geval, de opzoeking welke bij betichte moest verricht worden tot een heel ander doel strekte; dat de politiecommissaris, die gelast was om betichte op heeterdaad te betrappen, dus op geldige wijze gerechtigd was, overeenkomstig met art. 125 der wet van 27 November 1891 zijn opdracht over te dragen aan zijn adjunct dewelke gelijk hem zelf het ambt bekleedt van ambtenaar van de gerechtelijke politie;

Aangezien betichte zich te vergeefs beroept op de bepalingen van art. 13 en 14 van het strafvorde-

ringswetboek, dat die bepalingen inderdaad maar van toepassing blijven wanneer er geen adjunct politiecommissaris in de gemeente bestaat of wanneer die bediening door den Gemeenteraad afgeschaft is geworden;

Aangezien betichte ten onrechte aan den opsteller van het proces-verbaal toeschrijft zijne woning met valsche sleutels te hebben geopend, dat het onderzoek der zaak werkelijk heeft uitgemaakt dat geen vrijwillige toegang aan dien opsteller is verleend geworden en deze laatste gebruik heeft gemaakt van sleutels die hem door een bijhuurder overhandigd zijn geworden;

Aangezien het spruit uit de bestanddeelen der zaak en de verhandelingen welke ter openbare terechtzitting zijn geschied, dat de betichte de feiten gepleegd heeft ten zijnen laste gelegd en hierboven aangehaald;

Aangezien de verjaring gestuit werd door het rekvisitorium van den heer Procureur des Konings in dato van 29 October 1937;

Aangezien er verzachtende omstandigheden bestaan spuitende uit zijn goed voorgaande;

Om deze redenen :

Rechtsdoende op tegenspraak, verwijst betichte tot een geldboete van 100 frank en tot de kosten.

202

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE BRUSSEL

19 October 1937.

Voorzitter : M. Vigneron.

Pl. : Mrs Bihin (loco Mr Cypres), en Jacobsohn.

WISSEL. — AANVAARDING. — GEHUWDE VROUW. — ZAKEN GEZAMENLIJK GEDREVEN MET ECHTGENOOT. — GEEN OPENBARE KOOPVROUW. — STILZWIJGENDE LASTGEVING. — GEEN PERSOONLIJKE VERBINTENIS. — VRAAG IN BETALING TEGEN MAN ONTVANKELIJK. — ART. 1419 B. W. NIET VAN TOEPASSING.

Een gehuwde vrouw die samen met haar echtgenoot eene zaak uitbaat en ten behoeve der zaak wissels aanvaardt, kan niet aanzien worden als openbare koopvrouw; zij wordt vermoed enkel gehandeld te hebben als gevolmachtigde van haar man. Derhalve kan zij zich niet persoonlijk hebben verbonden doch enkel haar echtgenoot in zijne hoedanigheid van lastgever. Deze laatste kan voor de betaling der wissels door zijn vrouw aanvaard, worden aangesproken, doch niet op grond van art. 1419 B. W.

Geldzahler t/ Band en Sandler.

Aangezien eischer verweerders gedagvaard heeft om : « zich verweerders te hooren solidairlijk en gezamenlijk, of ten minste bij de eene bij gebreke van de andere te hooren veroordeelen aan eischer te betalen, het bedrag van 3060,60 frank, inbegrepen protestonkosten van gezegde wissels;

zich te hooren veroordeelen tot de verwijlntresen vanaf den datum der protestakten, aan 5 ½ t.h., 't zij den 3 Oogst op de som van 1367 frank, den 17 Oogst 1937 op de som van 1158,20 frank, en den 17 Oogst 1937 op de som van 500 frank.

zich bovendien te hooren veroordeelen tot de rechterlijke intresten en de kosten des geding...»; Aangezien de tweede verweerster niet verschenen is;

Aangezien eischer als redenen van zijnen eisch aangeeft: « dat hij drager is van de litigieuze wissels; dat gezegde wissels regelmatig werden geprotesteerd ten laste van eerste verweerster; dat tweede verweerster de echtgenoot is van eerste verweerster en dienvolgens solidairlijk dient veroordeeld te worden met zijne echtgenooten »;

Aangezien hij verder uitlegt, in de door hem ter terechtzitting genomen conclusiën: «... dat er in haar besluiten door eerste verweerster erkend wordt dat zij samen met haar man handel dreef op het oogenblik van de aanneming van de litigieuze wissels; dat men noodzakelijk uit den aard van de bedrijvigheid van de eerste verweerster moet vermoeden dat zij stilzwijgend de machtiging van haar man had ontvangen om gezegde wissels aan te nemen; dat, bijgevolg, aanlegger bij toepassing van artikel 1419 van het burgerlijk wetboek zijn verhaal kan uitoefenen zoowel op al de goederen van de gemeenschap als op die van den man en van de vrouw... »;

a) Bevoegdheid :

Aangezien de vraag naar allen schijn, tot de bevoegdheid «ratione materiæ» van de rechtbank behoort, bij toepassing van artikel 37 der wet op de bevoegdheid;

Aangezien de eisch, weliswaar, van burgerlijken aard is voor wat aangaat verweerster Elie Sandler, vermits deze laatste uitsluitelijk vervolgd wordt op voet van de wettelijke verbintenissen spruitende uit het huwelijk (artikels 1400 en volg. van het Burg. Wetboek en uitzonderlijk artikel 1419);

Maar aangezien de eisch, integendeel, van commercieelen aard is voor wat aangaat de verweerster Rachel Band, vermits eischer beweert dat deze laatste persoonlijk, geldig en voor haar eigen rekening daden van koophandel verricht heeft die ingeroepen worden tot staving van den eisch;

b) Ten gronde :

Aangezien uit de uitleggingen van eischer en van verweerster blijkt... dat verweerster te zamen met haren echtgenoot een winkel van kleeren en regementels te Oostende, 74, Kapelstraat, uitbaatte, en dat verweerster van haren echtgenoot geen uitdrukkelijke toelating gekregen had handel te drijven;

Aangezien de gehuwde vrouw alleen geacht wordt openbaar koopvrouw te zijn als zij een afzonderlijken handel drijft (artikel 220 van het Burgerlijk Wetboek, artikel 10 van de wet van 15 December 1872);

Aangezien in voormelde artikelen 220 B.W. en 10 van de wet van 15 December 1872 de bewoordingen « als zij er zich bij bepaalt de waren die tot den handel van haar man behooren in het klein te verkoopen », als een voorbeeld moeten verstaan worden (Zie *Novelles, des Commerçants*, n° 628 : « La loi en visant la femme qui détaille ne fait que donner un exemple; elle reste applicable même si l'intervention de la femme dans le commerce a pour objet d'autre genre d'activité, tels que la tenue des livres, l'achat et le paiement de marchandises,

l'acception de traites; (Lyon-Caen et Renault, n° 269 »);

Aangezien verweerster geen afzonderlijken handel gedreven heeft;

Dat zij nooit de hoedanigheden van handelaarster verkregen heeft;

Dat zij bijgevolg als gevolmachtigde van haren man optrad wanneer zij daden van beheer, welke den handel van haren echtgenoot betroffen; verrichtte;

Aangezien zij zich dus niet persoonlijk verbond;

Dat hare handelingen waarvan sprake haren echtgenoot alleen verbonden hebben in zijne hoedanigheid van lastgever (Zie *Novelles, des Commerçants*, n° 633 : « Lorsqu'il n'existe pas de commerce séparé, la femme n'a pas la qualité de marchande publique; le mari est seul commerçant. Il en résulte que la femme n'intervient dans la gestion que comme mandataire ou préposée du mari; elle ne s'oblige pas personnellement, le mari étant seul tenu comme mandant ou commerçant »;

Aangezien uit de uitleggingen van de verschijnende partijen dient afgeleid dat verweerster in het onderhavig geval niet buiten de grenzen van hare lastgeving gehandeld zou hebben;

Dat inderdaad eischer zelf beweert dat verweerster de machtiging van haren man bekomen had om de litigieuze wissels aan te nemen;

Aangezien er dus geen reden bestaan om te meenen dat verweerster buiten weten van haren man en buiten de grenzen van hare lastgeving zou gehandeld hebben;

Aangezien hare handelingen haar niet aansprakelijk stellen jegens den eischer die trouwens niet ontkent op de hoogte geweest te zijn dat verweerster een gehuwde vrouw was die zich met haren echtgenoot bezighield met het uitbaten van een winkel;

Aangezien uit de beschouwingen die voorafgaan blijkt dat de vordering, zooals ingeleid, 't is te zeggen gesteund: 1) voor wat aangaat verweerster Band, op de zoogezegde handelsdaden door haar in haar eigen naam en voor haar eigen rekening verricht; 2) voor wat aangaat verweerster Sandler : op artikel 1419 van het Burgerlijk Wetboek, niet gegrond is;

Aangezien het aan eischer vrij staat een nieuwe vordering in te stellen op andere grondslagen;

Maar dat de rechtbank rekening moet houden met het gerechtelijk contract;

Dat haar verboden is uitspraak te doen «ultra petita» wat het geval zou zijn indien zij, bijvoorbeeld, verweerster als lastgever veroordeelde;

Om deze redenen :

De Rechtbank, alle andere besluiten verwerpende;

Verleent verstek tegen Elie Sandler;

Machtigt verweerster Rachel Band, echtgenoot Sandler om in rechte te verschijnen;

Uitspraak doende bij verstek, voor wat aangaat verweerster Sandler, en tegensprekelijk voor wat aangaat verweerster R. Band.

Verklaart de vordering zooals ingeleid ongegrond;

Wijst eischer af en veroordeelt hem tot de kosten van het geding.

203

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE ST-NIKLAAS

19 October 1937.

Voorzitter : M. Verschuren.
 Rechters : MM. Verbeke en Desmedt.
 Referendaris : M. L. Thuysbaert.
 Pleiters : Mrs Van Haelst en Seghers.

- I. RECHTSPLEGING. — EXPLOOT. — NIETIGHEID.
 II. RECHTSPLEGING. — ONBEVOEGDHEID WEGENS DEN PERSOON. — KARAKTER.
 III. HANDELAAR. — VERBINTENISSEN. — WETTELIJK VERMOEDEN.
 IV. STRAFRECHTERLIJKE UITSPRAAK. — INVLOED OP BURGERLIJKE GEVOLGEN.

- I. *De nietigheid van een exploit kan niet worden uitgesproken tenzij het bewezen is dat ze de belangen der tegenpartij schaadt.*
 II. *De onbevoegdheid wegens den persoon is slechts betrekkelijk; de gedaagde moet haar opwerpen in limine litis d.i. voor alle debat ten gronde en voor alle excepties die van art. 116 en 174 W.v.B.R. uitgezonderd.*
 III. *Alle verbintenissen door handelaars aangegaan, of ze voortkomen uit contracten, oneigenlijke contracten, misdrijven of oneigenlijke misdrijven worden vermoed daden van koophandel te zijn behoudens tegenbewijs.*
 IV. *Een vrijpraak blijft noodzakelijk beperkt wat betreft de burgerlijke gevolgen tot hare werkelijke teekenis op strafrechterlijk gebied.*

De Jonghe t/ Van Poecke en Symoens.

Aangezien de vraag strekt ten einde : « gedaagde zich solidairlijk, minstens de eene bij gebrek aan de andere, te zien en te hooren veroordeelen om aan de aanlegster de som van fr. 5.151,40 te betalen als vergoeding der schade door haar geleden, ten gevolge van een auto-ongeval, waarvan zij het slachtoffer was te Stekene-Heikant, den 7 Mei 1935; gedaagden zich bovendien te hooren veroordeelen tot de rechterlijke intresten en de proceskosten; bij vonnis uitvoerbaar bij voorraad niettegenstaande verzet of beroep en zonder borgstelling » ;

Gezien de dagbeteekening van 20 Mei 1937, eveneens geregistreerd ;

Wat betreft de geldigheid van het exploit van rechtsingang :

Aangezien gedaagden de nietigheid van de inleidende dagvaarding tegenwerpen op grond dat het exploit noch naam, noch voornaam van de eiscleres aangeeft ;

Aangezien het blijkt dat de rechtsvordering werd ingeleid ten aanzoeke van Mevrouw Wwe De Jonghe, wonende en gehuisvest te Mechelen, Liersche steenweg, 136 ;

dat, onder dezelfde benaming en over dezelfde feiten, een geding tusschen partijen werd gevoerd, eerst voor de politierechtbank te St-Gillis-Waas en, later, voor de boetstraffelijke rechtbank te Dendermonde, zoodat de verweerders thans niet in ernst kunnen beweren dat de identiteit van de aanlegster hun niet voldoende bekend is ;

dat, derhalve, ingevolge een gevestigde rechtspraak, het exploit van rechtsingang als geldig moet beschouwd worden (Antw. 17 Nov. 1932 en 2 Aug. 1933, P. A. 1932, bl. 322 en 1933, bl. 513),

zooveel te meer dat, op grond van het K.B. van 30 Maart 1936, de nietigheid van een exploit niet kan worden uitgesproken tenzij het bewezen is dat ze de belangen van de tegenpartij schaadt (Hof v. Ber. Gent, 13 Maart 1937, in zake N.V. Algemeene Hypotheekkas t/ Van Poucke & Cten) ; dat de verweerders, verre van te bewijzen, zelfs niet beweren eenige schade geleden te hebben ten gevolge van de onvolledige vermelding van aanlegsters naam ;
Over de bevoegdheid :

Aangezien de verweerders de onbevoegdheid van de rechtbank van koophandel tegenwerpen, zoowel ten aanzien van gedaagde Van Poecke als tegenover gedaagde Symoens ; de eerste gedaagde bewerende een werkmans en dienstnemer en dus geen handelaar te zijn ; de tweede gedaagde opwerpend dat hij niet gedaagd werd in zijn hoedanigheid van handelaar, maar wel als eigenaar van het aanrijdend voertuig en, in deze laatste hoedanigheid, niet afhangt van de rechtbank van koophandel ;

Wat gedaagde Van Poecke betreft :

Aangezien de onbevoegdheid wegens den persoon slechts een betrekkelijke onbevoegdheid is, die gedaagde moest opwerpen in limine litis, dat is voor alle debat ten gronde en voor alle excepties behalve die van art. 166 en 174 w. v. burg. rechtsvordering (art. 169 w.b.r. gewijzigd door art. 2, wet van 15 Maart 1932 ; Van Bauwel, Handb. voor het burg. procesrecht, D. II, bl. 11, Nr 238) ;

Aangezien gedaagde Van Poecke, in Januari 1937, besloten heeft tot de nietigheid van de dagvaarding en de niet-ontvankelijkheid van den eisch ; dat hij zelfs de betwisting ten gronde heeft gepleit en dat alles zonder te gewagen van de onbevoegdheid van de rechtbank van koophandel ten zijnen opzichte ; dat door deze onachtzaamheid of vergissing hij moet geacht worden aan de exceptie verzaakt te hebben ;

Wat gedaagde Symoens betreft :

Aangezien verweerder Symoens niet betwist dat hij handelaar is ;

Aangezien alle verbintenissen door handelaars aangegaan, ze komen voort uit contracten, oneigenlijke contracten, misdrijven of oneigenlijke misdrijven, vermoed worden daden van koophandel te zijn, behoudens het bewijs dat hunne oorzaak vreemd is aan den koophandel (w. 15 Dec. 1872, art. 2, laatste lid) ;

Aangezien gedaagde Symoens niet bewijst dat de verbintenis, waarop de aanlegster zich beroept, vreemd is aan zijnen handel ;

dat, anderzijds, in de dagvaarding geenszins verklaard wordt dat Symoens gedaagd wordt in hoedanigheid van eigenaar van den aanrijdenden auto ; dat, integendeel, uit den samenhang van omstandigheden vermeld in de inleidende dagvaarding, blijkt dat Symoens bij het geding betrokken werd als zijnde burgerlijk verantwoordelijk voor de daad van zijn aangestelde in de uitoefening van de bediening waarmede deze laatste gelast was ;

dat, derhalve, de verbintenissen die voor gedaagde Symoens uit dit oneigenlijk misdrijf kunnen voortvloeien, aangegaan zijn in de uitoefening van zijnen handel en, dus, in zijnen hoofde, een handelskarakter hebben ;

Over de ontvankelijkheid van den eisch :

Aangezien de verweerders de niet-ontvankelijkheid van den eisch willen afleiden uit het feit ;

1) dat de eischeres niet bewijst dat ze eigenares is van den aangereden auto ;

2) dat de Wwe De Jonghe reeds haren eisch heeft ingeleid voor den strafrechter en aldaar afgewezen werd ;

Aangezien de eerste opwerping niet gegrond is daar een in kracht van gewijsde gegaan vonnis van de boetstraffelijke rechtbank van Dendermonde, d.d. 20 April 1936, vaststelt dat «uit de door de burgerlijke partij (Wwe De Jonghe) voorgelegde stukken op voldoende wijze blijkt dat mevr. De Jonghe wel de eigenares is van den auto die beschadigd werd ;

Aangezien de tweede opwerping al niet meer steekhoudend is als de eerste ;

dat, inderdaad, het hiervoren vermeld vonnis van de boetstraffelijke rechtbank van Dendermonde, dat de eerste gedaagde vrijspreekt van inbreuk op art. 29, lid 3 van het verkeersreglement van 1 Februari 1934, hetwelk voorschrijft dat de weggebruiker, in de bochten, de uiterste rechterzijde van den rijweg moet houden, niet bewijst dat gedaagden geen enkele fout treft ; dat de vrijspraak noodzakelijk beperkt blijft, wat betreft de burgerlijke gevolgen, tot hare werkelijke beteekeenis op strafrechtelijk gebied (Antw. 26 Febr. 1935, R.W. 1935-1936, kol. 1672 ; Hand. Bruss. 28 Jan. 1934 ; Bull. ass. 1934, 1081 ; Hof v. Ber. Luik, 2 Maart 1931, Bull. ass. 1931, 65) ; *Ten gronde :*

Aangezien uit de bestanddeelen der zaak blijkt dat de weg waarop Van Poecke reed, niet verder loopt dan de aansluiting met de baan Stekene-Koe-wacht ; dat het dus vaststaat dat Van Poecke een secundaire weg bereed (Verkeersreglem. art. 51, 2°) ;

dat er uit volgt dat Van Poecke verplicht was den doorgang vrij te laten voor de aanlegster die over den hoofdweg reed ; dat hij dezen laatsten weg maar mocht oprijden na zich vergewist te hebben dat, rekening houdend onder meer met de snelheid van het voertuig op den hoofdweg rijdend, en met den afstand waarop het zich bevond, er geen gevaar voor aanrijding bestond ;

Aangezien Van Poecke deze door de wet voorgeschreven voorzorgsmaatregelen niet heeft in acht genomen ; dat zulks blijkt uit zijn eigen bekentenis waar hij verklaarde aan de rijkswacht : « Ik had dien auto (De Jonghe) niet bijtijds gezien daar er juist op den hoek der straat een huis staat » ;

Aangezien de verantwoordelijkheid van de verweerders, dienvolgens, onbetwistbaar is ; *Nopens de schade :*

Aangezien de aanlegster fr. 5.151,40 schadevergoeding eischt ;

Aangezien de verweerders, te dien aanzien, doen gelden en aanbieden te bewijzen door alle rechtsmiddelen, ook door getuigen, dat de oude versleten Willys Knight van de aanlegster, den 20 April 1936, nog te Stekene achtergelaten stand en de waarde van dat voertuig de duizend frank niet te boven ging ;

Aangezien het past, alvorens uitspraak te doen nopens de toe te kennen schadevergoeding, verweer-

ders toe te laten tot het door hen aangeboden bewijs ;

Om deze redenen :

De Rechtbank, alle verdere of strijdige besluiten verwerpende, zegt voor recht dat de verweerders rechtsgeldig zijn gedagvaard ; verklaart zich bevoegd ten aanzien van beide gedaagden ; verklaart den eisch ontvankelijk en gegrond in zijn beginselen, alvorens uitspraak te doen over de schadevergoeding, laat de verweerders toe alle middelen van recht, getuigenverhoor inbegrepen, te bewijzen dat :

1) de oude versleten Willys Knight van de aanlegster, den 20 April 1936, nog te Stekene achtergelaten stond ;

2) de waarde van het voertuig de duizend frank niet te boven ging ;

Behoudt de aanlegster het tegenbewijs voor ;

Kosten voorbehouden ;

Bepaalt het getuigenverhoor op Maandag, 22 November e.k. ten 10,30 uur ;

Gelast den heer U. Verschuren, voorzitter der rechtbank, om tot de getuigenverhooren over te gaan.

204 VREDEGERECHT TE BORGERHOUT

26 Februari 1937.

Vrederechter : M. J. Dierckxsens.

Pleiters : Mrs E. Vrints en G. Sano.

EIGENDOMSRECHT. — SCHEIDSMUUR. — VERMOEDEN VAN GEMEENHEID (Art. 653 B. W.). — VERMOEDEN JURIS TANTUM. — VERWERFING BIJ VERJARING. — OVERNAME. — WAARDE. — BEREKENING. — OOGENBLIK DER OVERNAME.

Het vermoeden van gemeenschap bij art. 653 B. W. is gegrond op de veronderstelling dat de muren op gemeene kosten door twee eigenaars zijn opgericht en deze wetsbepaling kan derhalve niet ingeroepen worden wanneer er op het tijdstip der oprichting van den scheidsmuur er slechts gebouwen bestonden langs eene zijde van den muur.

De gemeenschap van een scheidsmuur kan slechts, ingevolge art. 2265 B. W. bij tienjarige verjaring verworven worden indien deze laatste gesteund is op de goede trouw en op een wettigen titel.

De prijs der overname van een scheidsmuur moet berekend worden niet op het oogenblik der feitelijke inbezitting doch op het oogenblik dat de overdracht gerechtelijk verwezenlijkt wordt.

Du Mon en Cten t/ Van der Wee.

Aangezien aanleggers uitsluitend de eigenaars zijn van den scheidsmuur zich bevindende tusschen hun eigendommen gelegen te Borgerhout, Hoogeweg, 58, 60, 68 en 72 en dezen van verweerder ;

Aangezien verweerder van deze scheidsmuren geleidelijk is komen gebruik maken met er achtereenvolgens werkhuizen, stapelplaats en een garage tegen aan te bouwen ;

Aangezien in die voorwaarden aanleggers gerechtigd zijn verweerder tot gemeenmaking van bedoelde scheidsmuren te dwingen ;

Aangezien volgens opmeting en berekening van den heer E. De Belder, bouwmeester, Turnhoutschebaan, 25, te Borgerhout, zonder protest door verweerder aanvaard, de kostprijs voor gemeenmaking der bovengemelde scheidingsmuren de som bevat van fr. 2544,58 en de kosten van opmeting en opmaking der plans beloopten fr. 180,—;

Gehoord partijen in hunne middelen en besluiten;

Aangezien verweerder inbrengt dat de muren waarover betwisting gemeen zijn tusschen partijen bij toepassing van art. 653 van het B. W.;

Aangezien hieromtrent dient opgemerkt dat, naar luid der algemeene leering en rechtspraak het vermoeden van gemeenschap vastgesteld door bovengemeld artikel, gegrond is op de veronderstelling dat de muren op gemeene kosten door twee eigenaars zijn opgericht, doch dat deze wetsbepaling der oprichting van den scheidsmuur er slechts gebouwen bestonden langs eene zijde van den muur;

Dat de bestanddeelen in het geding voorgebracht, voldoende doen blijken dat de gebouwen van de aanleggers sedert lange jaren voltrokken waren, wanneer verweerder zijne gebouwen oprichtte en bezit nam van de scheidsmuren;

Aangezien vervolgens verweerder staande houdt dat in ieder geval hij de gemeenschap zou aangewonnen hebben door de verjaring van 10 jaar, bij toepassing van art. 2265 van het B. W.;

Aangezien nochtans verweerder ten einde deze wetsbepaling te kunnen invoeren, moet bewijzen dat hij te goeder trouw en uit kracht van een wettigen titel het onroerend goed verkregen heeft;

dat hij in gebreke blijft deze bewijzen te leveren;

dat hij zijne goede trouw niet kan invoeren, daar hij niet onwetend was, wanneer hij zijne werkhuizen oprichtte dat de muur van den eigendom der aanleggers op de scheidingslijn gebouwd was en de uitsluitende eigendom van dezen was;

dat hij evenmin een wettigen titel voorbrengt of kan voorbrengen, daar deze moet bestaan in een akte welke voor doel heeft hem den eigendom van het onroerend goed over te maken;

dat verweerder dus geenerlei aantoonde de gemeenschap der scheidingsmuren, op welke wijze ook, verworven te hebben;

Aangezien verweerder nog in ondergeschikte orde pleit dat ter allermindste de muur gemeen is op de hoogte der afsluiting en hij dus slechts den opstand boven de 2,50 m. zou te betalen hebben;

Aangezien verweerder desaanstaande geene bewijzen, noch beweegredenen aanhaalt, welke in rechte afdoende zijn;

Aangezien hij dus verplicht is de gemeenschap der muren over te nemen, waarvan hij bezit heeft genomen;

dat de prijs der overname niet moet berekend worden bij de feitelijke in bezitneming, doch op het oogenblik dat de overdracht gerechtelijk verwezenlijkt wordt;

Aangezien verweerder den prijs van overname door aanleggers geëischt, betwist, dat het dienvolgens noodig zal zijn een deskundige aan te stellen niet kan ingeroepen worden wanneer op het tijdstip met de hierna beschreven zending gelast;

Om deze redenen :

Wij, Vrederechter, verleenen akte aan verweerder dat hij het geding schat op meer dan fr. 2.500 en tegensprekelijk beslissende, verklaren de aanleggers gegrond in hunnen eisch, doch alvorens recht te doen stellen als deskundige aan den heer Jos. Stevens, bouwmeester-gezworen landmeter, te Boelaerlei, 92, Borgerhout, met de zending de plaatsen te bezichtigen en in een beredeneerd verslag den prijs der muren door verweerder over te nemen, vast te stellen, op grond van de huidige waarde dezer muren.

BIBLIOGRAPHIE

J. SIMON en J. DE BEUS. — *Belgische Strafwetten.* — Nieuwe uitgave. — Etabl. Bruylant. Brussel. 1938.

Het is een schitterend bewijs van de levenskracht der Vlaamsche rechtswereld te kunnen vaststellen dat de uitstekende verzameling der «Belgische Strafwetten», bezorgd door de Raadsheeren Simon en De Beus thans reeds eene nieuwe uitgave beleeft.

Wij hebben destijds in het Rechtskundig Weekblad de buitengewoon hooge verdiensten van dit werk doen uitschijnen en het is dan ook geenszins te verwonderen dat na zoo korten tijd een nieuwe uitgave noodzakelijk is gebleken.

Deze nieuwe uitgave verschilt in menig opzicht van de vorige. De eerste verzameling bevatte naast de teksten der officieele vertaling van het strafwetboek en van het wetboek van strafvordering, een zeer uitvoerig gedeelte met de bijzonderste speciale straffen. Alles wat maar eenigszins practisch belang had op het gebied van het strafrecht was in dit werk samengebracht en het boek was dan ook het veilig richtsnoer geworden dat dagelijks door de magistraten en de advocaten in het Vlaamsche land werd gebruikt.

Er werden echter in den laatsten tijd aan de teksten onzer strafwetgeving talrijke wijzigingen gebracht en vooral het speciaal strafrecht werd in groote mate uitgebreid en veranderd. In dezen tijd van uiterst intense rechtsevolutie blijkt het wel onbegonnen werk regelmatig de teksten op een zoo onafzienbaar gebied bij te houden en een werk zooals de eerste uitgave der «Belgische Strafwetten» loopt uitermate gevaar korten tijd na zijn verschijnen verouderd te zijn.

De auteurs hebben dit nadeel willen vermijden. De nieuwe editie geeft enkel de teksten van het strafwetboek en van het wetboek van strafvordering en, in een bijvoegsel, de allergewichtigste bijzondere wetten op het gebied van strafrecht en procedure. Op deze wijze is het boek een blijvend werkinstrument dat het alleressentieelste biedt en dat vooral bijzonder geschikt is om de studenten behulpzaam te zijn bij de studie van het strafrecht.

Doch het boek geeft niet alleen de teksten, het is rijk voorzien van verwijzingen naar rechtsleer en rechtspraak; deze laatste vooral is overvloedig vermeld en bijgewerkt tot op heden.

We wenschen van harte dit zoo degelijk en zoo onontbeerlijk boek nog talrijke nieuwe uitgaven.

René VICTOR.

INGEZONDEN BIJDAGEN

DE OPZEGGINGSBRIEF BIJ

VERZEKERINGSCONTRACTEN

Het vonnis van 16-12-37 Rechtbank van Koophandel te Brussel, 2e Kamer (Rechtskundig Weekblad nr 24, 1938, blz. 990), beslist dat wegens onduidelijkheid in de uitdrukking niet uit te maken is of het in de bedoeling van de partijen heeft gelegen, te bedingen dat de aangeteekende brief al dan niet 3 maand vóór den vervalldag moet aangekomen zijn bij de verzekeringsmaatschappij, — dan wel of het voldoende zou wezen dat de aangeteekende brief 3 maand voorop zou verzonden zijn.

Een vonnis van dezelfde rechtbank van 31-10-34, besliste over een opzeggingsclausule waarin, tegen de gewoonte, voorkwam dat de aangeteekende brief 3 maand vóór den vervalldag moest verzonden zijn. Dat vonnis maakt echter een onderscheid tusschen polissen waarin zulke clausule voorkomt (en waarin dus de verzekeringsdatum van belang is) en andere waarin zulks niet het geval is. In deze laatste zou de aankomstdatum den doorslag geven.

Dat was overigens ook de thesis aangenomen door dezelfde rechtbank (3e Kamer) in haar vonnis van 26-11-30 (Bulletin des Assurances - 1931 p. 104), waarin aangenomen wordt dat de maatschappij kennis moet hebben van de opzegging vóór dat de laatste 3 maanden van de verzekering ingaan. Het feit dat de aangeteekende brief vóór dien tijd verzonden was, heeft geen belang. Alleen wanneer de brief aangekomen is heeft deze zijn doel bereikt. De post is de lasthebber van den verzender, die er eigenaar van blijft zoolang de brief niet aan de bestemming is overhandigd.

In «Le droit des Assurances Terrestres» van Mr Willy van Eeckhout nr 306 en volgende, vinden wij zulks bevestigd. Daarin wordt verwezen naar voormeld vonnis, alsmede naar vonnissen van de Koophandelrechtbank, Antwerpen 3-12-94, (Vrederecht Ivry-sur-Seine 4-4-1911 en naar een arrest Beroepshof Douai 26-2-1925.

Een vonnis van het Vrederecht Grivegnée 15-1-1936 (Bulletin des Ass. 1936 - p. 77) beslist echter ook dat de datum van verzending alleen in aanmerking komt, niet op grond van de redeneering die te Brussel, in het vonnis van 16-12-37, werd gehouden (nl. onduidelijkheid van den tekst en uitlegging ten gunste van den verweerder), maar op grond van de volgende:

De opzegging van een verzekeringscontract is eenzijdig. Zij komt tot stand zonder akkoord van de tegenpartij en is geldig van het oogenblik af dat ze gegeven werd. De bedoeling van de partijen is geweest dat de wil, een eind aan het contract te stellen, minstens 3 maand vóór den vervalldag zou uitgedrukt worden.

Naar ons oordeel is deze interpretatie verkeerd en is het ook verkeerd de gewone polistekst te aanzien als onduidelijk.

Uit den aard van de zaak heeft de uitdrukking van een wilsbeschikking op het papier en de aangeteekende verzending ervan geen betekenis zoolang de bestemming daarvan geen kennis krijgt. Dat deze wilsbeschikking eenzijdig is, doet niets af aan het feit dat de medecontracteerende partij daarover moet ingelicht worden en dat ten opzichte van de maatschappij van verzekeringen niets is gebeurd zoolang de aangeteekende brief niet bij haar is toegekomen.

Het schrijven van den brief, het deponeren en aantekenen op de post, de verzending ervan vormen het

eerste gedeelte van de opzeggingshandeling, die slechts als voltrokken kan beschouwd worden wanneer de brief ook besteld wordt. Dan pas is de opzegging volledig gebeurd, — vroeger niet.

Wie zulks niet aanvaardt moet tot de conclusie komen dat het voldoende is op tijd een aangeteekende brief te verzenden aan de verzekeringsmaatschappij en dat het geen belang heeft wanneer hij aankomt en of hij aankomt. Want niet alle aangeteekende brieven komen terecht.

Wanneer een brief bij den verzekeraar aanlandt, nadat de laatste 3 maand zijn ingegaan, is voor dezen reeds de verplichting ontstaan om de polis op den vervalldag voort te zetten. Want juist op het oogenblik dat deze opzeggingstermijn begint, vervalt ook voor den verzekeraar het recht om zich van zijn verplichtingen te ontmaken. Juridisch is hij gebonden en technisch is hij verplicht, met het oog op de vernieuwing, maatregelen te treffen voor de herinschrijving, boekhouding, enz. van het contract. Aangenomen dat de tijdig verzonden opzeggingsbrief ook na dat oogenblik nog geldig zou zijn, dan ontstaat een toestand van ongelijkheid tusschen beide partijen, t.z. en tijdruimte waarin de eene partij nog gebonden is en de andere partij niet. Dat kan, naar ons oordeel, niet het inzicht zijn van de contracteerenden. Of de brief enkele oogenblikken, uren of dagen te laat aankomt, verandert niets aan het principe dat bij het begin van den vooropzeggingstermijn beide partijen moeten ontslagen zijn van hun verplichtingen vanaf den eerstvolgenden vervalldag. Dat is maar mogelijk als de aangeteekende brief tijdig aankomt.

Dat «tijdige aankomst» bij den bestemming niet moet verward worden met afgifte aan den bestemming zelf, wordt duidelijk gemaakt door een vonnis van het vrederecht van Leuven 2e Kanton (2-3-37, - Rechtskundig Weekblad 1938 nr 24, blz. 1101), en speciaal behandeld in Van Eeckhout (loc. cit. 306 B). Dit vonnis van Leuven neemt blijkbaar ook aan dat de opzeggingsbrief vóór het ingaan van den opzeggingstermijn door de post bij den bestemming moet aangeboden zijn; is deze afwezig en ontvangt hij daardoor den aangeteekenden brief na den gestelden datum, dan kan hij de laattijdige ontvangst niet inroepen.

C. de Wael, Gent.

EEN BEROEPSKWESTIE IN VERBAND MET DE S. A. C. E. M.

Wij veronderstellen dat de lezers van het «Rechtskundig Weekblad», t.z. kennis hebben genomen van het belangwekkende arrest van het Hof van Beroep te Luik d.d. 5 Mei 1937, waaruit blijkt dat de «Société des auteurs, compositeurs et éditeurs de musique» in België geen rechtspersoonlijkheid bezit en derhalve niet in rechte kan treden in naam van hare aangesloten leden.

Sedertdien hebben wij herhaaldelijk het feit beleefd, dat rechtsgedingen strekkende tot betaling van auteursrechten verschuldigd aan de zoogenaamde leden van de SACEM, niet meer worden ingeleid in naam van deze maatschappij, maar ten voordeele van de rechthebbende artiesten, die de inning van de hun toekomende rechten hebben toevertrouwd aan de SACEM.

Niet zoo heel lang geleden werd op deze wijze een dagvaarding uitgebracht voor een onzer Vrederechten in het Vlaamsche land, waarin als verzoekers optraden de heeren :

C. Granados, wonende en gehuisvest te Madrid, San Bernardo, 128; *Edvard Grieg*, woonachtig te Kopenhagen, Gothersgade, 128; *Wolfgang Mozart*, Johann Strauss, Franz Liszt, Giuseppe Verdi, wonende te Milaan, Piazza Michele, 24; *Pierre Marsic* (van wie evenals van Mozart, Strauss en Liszt geen nader adres werd opgegeven); *Cesar Franck*, rue Notre Dame des Champs, te Parijs; *Edward Lalo*, wonende te Parijs, rue Touqueville, 22, en *Charles Gounod*, wonende te Parijs, Villa des Arts, 2.

Wij hadden toen de gelegenheid in een nota de Rechtbank erop attent te maken, dat al deze personen, die volgens de termen der dagvaarding leden waren van de SACEM en domicilie hadden verkozen ten huize van een onzer confraters, zeer bezwaarlijk lid konden zijn van de SACEM vermits inderdaad:

de heer *C. Granados*, volgens de termen der dagvaarding, wonende en gehuisvest te Madrid, San Bernardo, 128, omgekomen was bij de ramp van het s.s. «Susser», op 24 Maart 1916;

de heer *Edvard Grieg*, die naar de bewering van de dagvaarding woonachtig was te Kopenhagen, Gothersgade, 128, op 4 September 1907 overleden was te Bergen in Noorwegen, waar hij zijn gansche leven had doorgebracht;

de heer *Wolfgang Mozart* (eigenlijk Johann Chrysostomus Wolfgang) in den Heer scheen ontslapen te zijn te Weenen, op 5 December 1791, alhoewel sommige musicologen beweren dat het op 4 December 1791 is geweest, wat echter niet ernstig kan laten vermoeden dat deze componist, die op 27 Januari 1756 is geboren te Salzburg uit Beiersche ouders, althans niet met den ernst die bij het bepleiten van rechtsgedingen past, thans in het jaar O. H. 1936 nog in staat zou zijn om lid te zijn van de SACEM en als eischer op te treden in een rechtsgeding;

dat *Johann Strauss*, te Weenen is gestorven op 2 September 1849 en zijn zoon die denzelfden naam droeg in dezelfde stad het aardse Rijk heeft verlaten op 3 Juni 1899;

dat *Franz Liszt* overleden is te Bayreuth, op 25 September 1849;

dat verder *Giuseppe Verdi*, wonende 24, Piazza Michele te Milaan, overleden is op 27 Januari 1901;

dat *Pierre Marsic*, niettegenstaande alle opzoekingen onbekend was gebleven;

dat *César Franck* overleden is te Parijs op 9 November 1890;

Pierre Lalo in 1892; *Charles Gounod*, op 18 October 1892, en *Emiel Waldeufel*...

Wij waren van meening dat een geding op deze wijze ingeleid blijkt gaf in hoofde van de eerste verzoekster (de SACEM):

1° van een niet te billijken begeerte om zich op niet zeer rechtvaardige wijze rechten toe te eigenen welke zij niet bezat;

2° van een lichtzinnigheid t. o. v. van den verweerder die een meer dan tergend karakter had.

Op grond van het feit, dat verweerder zich in rechte had moeten verdedigen en «zich urenlang opzoekingen had moeten getroosten in verschillende bibliotheken van de stad», werd dan ook bij reconventie een eisch tot schadevergoeding ingeleid.

Bij het ontvangen van deze besluiten heeft de SACEM in naam van hare z.g. leden gemeend niet te moeten aandringen en heeft zij haren eisch ingetrokken.

Wij geven dit voorbeeld ten titel van illustratie, omdat wij van meening zijn, dat dergelijke gevallen hoogstwaarschijnlijk in de annalen van ons rechtswezen geen unicum zijn, en tevens omdat dit voorbeeld op een scherpe wijze de vraag belicht die wij in verband hier-

mede onder de aandacht willen brengen van de bevoegde instanties.

Inderdaad: verschillende Tuchtraden, hierin het initiatief volgend van den Raad der Orde van advocaten te Brussel, hebben eene beslissing genomen volgens dewelke het aan de leden der Orde verboden wordt voortaan nog als raadsman op te treden voor zaakwaarnemingskantoren en burelen die zich gelasten met het innen van schuldvorderingen.

Deze tuchtraden hebben zich bij het nemen van dezen maatregel gesteund op de noodzakelijkheid van eene directe verhouding tusschen cliënt en raadsman en tevens op de vrijheid, die de advocaat moet hebben rechtstreeks met zijn cliënten in contact te treden, als voor den cliënt om zich een raadsman te kiezen.

Zoolang de SACEM, als een organisme met rechtspersoonlijkheid kon optreden, als mandataris van hare leden, was zij de cliënte van hare advocaten.

Op dit oogenblik is de SACEM geen partij meer in de door haar gevoerde gedingen: zij treedt dus alleen op als een «zaakwaarnemer» voor diegenen die hare leden zijn, of die zij althans beweert hare leden te zijn.

Indien de SACEM niets anders is dan een zaakwaarnemingskantoor voor het invorderen van auteursrechten en dan nog een zaakwaarnemingskantoor zonder wettelijk bestaan, dan dienen naar onze meening de maatregelen getroffen door de Raden der Orde ook op haar van toepassing gebracht te worden en zal het derhalve verboden worden aan de advocaten om als raadsman in hare gedingen op te treden.

Het ware o. i. zeer nuttig, indien deze aangelegenheid, binnen de e. v. tijden ernstig onderzocht werd en eventueel door eene beslissing van de bevoegde Tuchtraden beslecht kon worden.

Mr Willem Melis.

WETGEVING

WET van 7 Maart 1938, betreffende de voogdij over de natuurlijke kinderen.

LEOPOLD III, Koning der Belgen,

Aan allen, tegenwoordigen en toekomstenden, Heil.

De Kamers hebben aangenomen en Wij bekrachtigen hetgeen volgt:

Artikel 1. De volgende bepalingen zullen artikel 57bis van het Burgerlijk Wetboek uitmaken:

«De ambtenaar van den burgerlijken stand die de aangifte van geboorte van een natuurlijk kind ontvangt moet, binnen de drie dagen, den vrederechter daarvan verwittigen.

»De ambtenaar van den burgerlijken stand die deze bepaling overtreedt, wordt gestraft met een geldboete die 100 frank niet te boven gaat; in geval van herhaling, kan de geldboete tot het dubbel opgevoerd worden.»

Art. 2. In artikel 159 van het Burgerlijk Wetboek worden de woorden: «van een voogd *ad hoc* die over hem wordt aangesteld» vervangen door «van zijn voogd».

Art. 3. Aan sectie I van hoofdstuk II van titel X van boek I van het Burgerlijk Wetboek wordt een artikel 396bis toegevoegd luidende:

«De voogdij van het natuurlijk kind door een zijner ouders erkend behoort van rechtswege aan den ouder.

»Werd het natuurlijk kind door zijn beide ouders erkend en komt een daarvan te overlijden, dan behoort de voogdij van rechtswege aan den langstlevenden ouder.

» De artikelen 391 tot 396 zijn van toepassing op de voogdij der natuurlijke kinderen. »

Art. 4. Aan sectie II van hoofdstuk II van boek I van titel X van het Burgerlijk Wetboek wordt een artikel 401bis toegevoegd luidende :

« De natuurlijke vader of moeder die het natuurlijk kind hebben erkend, of in geval van dubbele erkenning de langstlevende, heeft het recht een voogd te kiezen, in de vormen en binnen de grenzen bij deze afdeling voorzien. »

Art. 5. Aan artikel 405 worden de drie volgende alinea's toegevoegd :

« Door den familieraad wordt eveneens voorzien in de benoeming van een voogd, zoo het natuurlijk kind door geen enkel zijner ouders werd erkend, of zoo, door beide ouders erkend zijnde, minderjarig en niet mondig verklaard, het zonder vader noch moeder, noch zonder voogd door den vader of de moeder aangeduid overblijft, alsmede wanneer de voogd, eene der opgenoemde betrekkingen hebbende, zich bevindt in een der gevallen van uitsluiting waarvan hierna wordt gesproken of geldig is verschoond.

» Bij gemis van erkenning, wijst de vrederechter, alvorens den familieraad bijeen te roepen voor de aanwijzing van een voogd, de in de akte vermelde ongehuwde moeder van het kind op de juridische gevolgen van de erkenning en op de vormen waarin deze kan geschieden.

» De betrekking van voogd door den familieraad opgedragen, neemt een einde in geval van vrijwillige erkenning na de benoeming, tenzij deze erkenning in rechte wordt betwist; in dit geval blijft de voogd zijn ambt waarnemen tot het eindvonnis. »

Art. 6. Artikel 409 van het Burgerlijk Wetboek wordt aangevuld als volgt :

« hetzij bij ontstentenis dezer laatsten, waar het natuurlijke kinderen geldt, de leden van verenigingen voor kinderbescherming. »

Gegeven te Brussel, den 7 Maart 1938.

WET van 11 Maart 1938, houdende sommige uitzonderingsbepalingen inzake huurovereenkomsten.

LEOPOLD III, Koning der Belgen,

Aan allen, tegenwoordigen en toekomstenden, Heil.

De Kamers hebben aangenomen en Wij bekrachtigen hetgeen volgt :

Artikel 1. De bij het koninklijk besluit n° 212 van 10 December 1935 en bij de wet van 30 December 1936 verlengde bepalingen van de artikelen 9 en volgende van het koninklijk besluit n° 25 van 31 October 1934 worden opnieuw van kracht onder de volgende beperkingen.

Art. 2. Deze wet is uitsluitend van toepassing op de tot woongegelegenheid gebruikte vaste goederen en gedeelten van vaste goederen die op 1 Augustus 1914 bestonden en sedertdien geen wederopbouwings- of verbouwwerken hebben ondergaan, waarvan de kosten tot beloop van ten minste de helft van de waarde van het vast goed op 1 Augustus 1914 door den eigenaar werden gedragen, en waarvan de huurwaarde op 1 Augustus 1914 minder bedroeg dan :

I. — Voor de vaste goederen :

a) 300 frank in de gemeenten met 100.000 inwoners of meer volgens de laatste tienjaarlijksche volkstelling, en in de aanpalende gemeenten;

b) 240 frank in de gemeenten met 20.000 tot minder dan 100.000 inwoners;

c) 150 frank in de gemeenten met 5.000 tot minder dan 20.000 inwoners;

d) 90 frank in de gemeenten met minder dan 5.000 inwoners.

II. — Voor de gedeelten van vaste goederen :

a) 240 frank in de gemeenten met 100.000 inwoners of meer en in de aanpalende gemeenten;

b) 180 frank in de gemeenten met 20.000 tot minder dan 100.000 inwoners;

c) 120 frank in de gemeenten met 5.000 tot minder dan 20.000 inwoners;

d) 90 frank in de gemeenten met minder dan 5.000 inwoners.

Art. 3. Tot 31 Maart 1938 duidt de Koning, na het advies van den burgemeester, van den voorzitter der rechtbank van eersten aanleg en van den vrederechter te hebben ingewonnen, in voorkomend geval de gemeenten aan waar, ofschoon de huurtijd verstreken of de huur opgezegd is, de huurder die zijn huurverplichtingen nakomt, het vast goed of gedeelte van vast goed dat hij in gebruik heeft den dag waarop deze wet van kracht wordt, mag blijven bewonen tot den zooveelsten van de maand Januari 1939, die overeenkomt met den datum waarop hij de gehuurde woongegelegenheid heeft betrokken.

Art. 4. Tot den datum der maand Januari 1939, die overeenkomt met den datum waarop de gehuurde woongegelegenheid werd betrokken, wordt, in de bij toepassing van artikel 3 aangeduide gemeenten op verzoek van den huurder, de huurprijs die meer dan achtmaal de huurwaarde op 1 Augustus 1914 bedraagt, op achtmaal die waarde teruggebracht.

OVERGANGSBEPALING

Art. 5. Voor de bij artikel 2 bedoelde vaste goederen en gedeelten van vaste goederen wordt, tot den dag waarop het bij artikel 3 voorziene koninklijk besluit van kracht wordt, afgezien van elke uitzetting die uitsluitend gegrond zou zijn op het verstrijken van den huurtijd of op de door den verhuurder of door den huurder gedane opzegging van de huur. In de bij dat koninklijk besluit aangeduide gemeenten, is de opzegging die door den verhuurder is gedaan, nietig en van geen waarde; de opzegging die door den huurder is gedaan, krijgt hare uitwerking behalve indien, binnen vijftien dagen na het van kracht worden van het koninklijk besluit, de huurder, bij een ter post aangeeteekend schrijven, aan den verhuurder laat weten dat hij het voordeel van de verlenging wil genieten, een en ander onder voorbehoud van voltrokken rechterlijke uitzetting of reeds verwezenlijkt vrijwillig vertrek van den huurder, die verworven blijven zonder tot eenig rechtsmiddel aanleiding te kunnen geven.

Art. 6. Deze wet treedt in werking den dag van hare bekendmaking.

Gegeven te Brussel, den 11 Maart 1938.

TIJDSCHRIFTEN

NEDERLANDSCH JURISTENBLAD. — Nr 11. — 12 Maart 1938. — Prof. Mr. Dr. S. Van Brakel, Liberaliteit als element van schenking. — Mr. F. H. Neizen, Arbeidswetgeving in de Vereenigde Staten van Amerika.

ECONOMISCHE TIJDINGEN. — Nr 5. — 10 Maart 1938. — De Belgische Koopvaardijvloot, door A. De Bosschere (vervolg en slot).

JOURNAL DES TRIBUNAUX. — Nr 3526. — 13 Maart 1938. — Les Associations d'Avocats.

De Vlijt, Nationalestr., 46, Antwerpen, A. Somville, best.